

LETO - YEAR 15/4
1997
ČETRTLETNIK

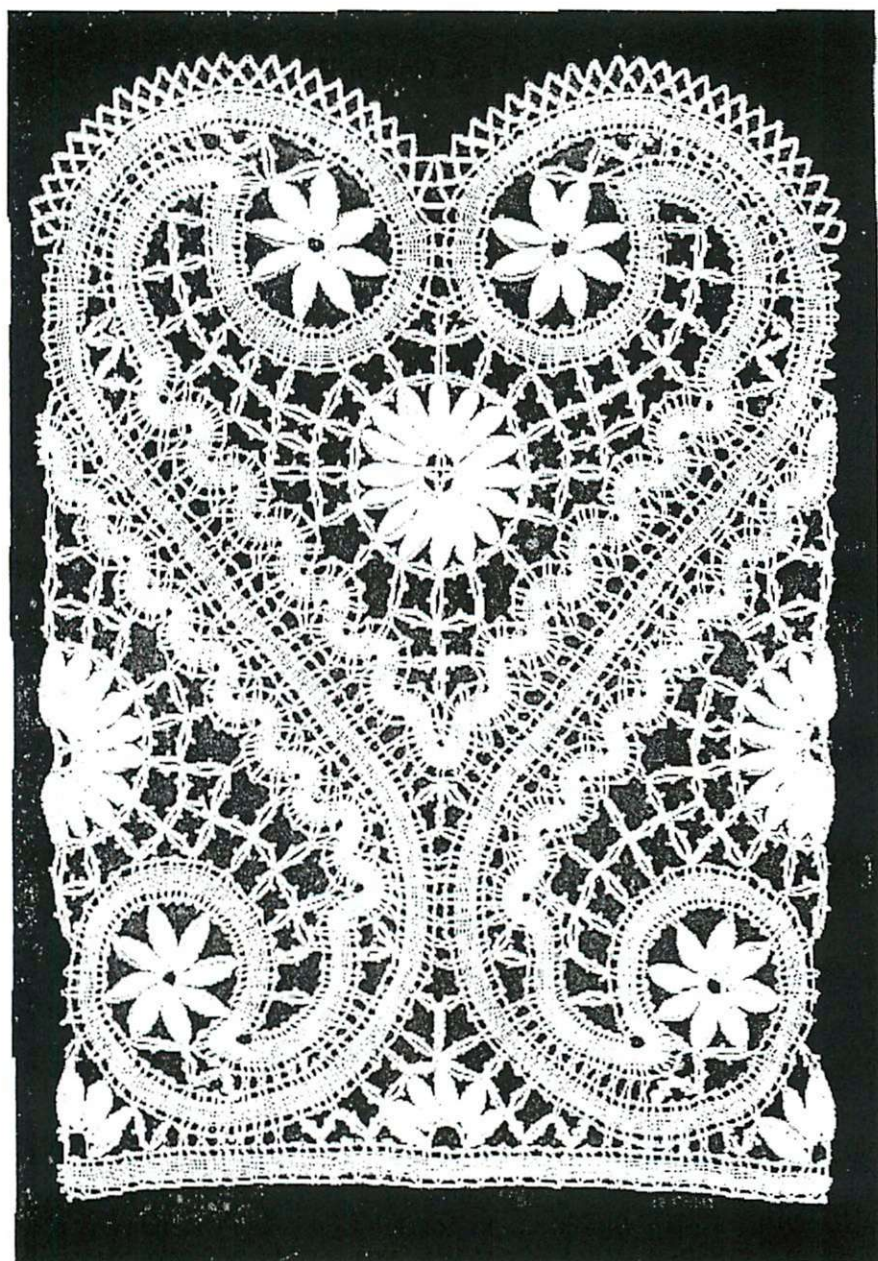
POMLAD - SPRING

QUARTERLY

Svobodni



razgovori



Free Dialogues

**SVOBODNI RAZGOVORI
USTANOVLJENI 12.10.1982
PUBLIKACIJA
SLOVENSKO-AVSTRALSKIH LJUBITELJEV
UMETNOSTI IN KULTURE
(SALUK)**

**FREE DIALOGUES
FOUNDED 12.10.1982
PUBLISHED BY
SLOVENIAN-AUSTRALIAN LOVERS OF ARTS AND CULTURE
(SALAC)**

Četrletnik-Quarterly

Ustanovljiteljica Pavla Gruden The Founder

Urednica Pavla Gruden Editor

Uredniški odbor Editorial Committee:

**Ivan Kobal (Sydney) Bert Pribac (Canberra)
Lojze Košorok (Sydney) Ivanka Škof (Melbourne)
Ljenko Urbančič (Sydney)**

**Priprava strani Pavla Gruden Lay-out
Tehnična urednica Judith Bell Technical Editor**

Snov za objavo pošiljajte na naslov: Contribution for publication address to:

**Pavla Gruden, C/o Svobodni Razgovori
8/39 Robin Place, Ingleburn N.S.W. 2565
Tele. No.: (02) 9605 9763,
Fax. No.: (02) 9605 9763**

**Naročnina: za člane SALUKa \$28.00, za nečlane \$30.00 na leto.
Subscriptions: for members of SALUK \$28.00, non members \$30.00 per year.**

**Dobrovoljni prispevki sprejeti s hvaležnostjo. Donations gratefully accepted,
Pošiljajte na naslov: send cheque to SALAC**

**Louis Košorok C/o Svobodni Razgovori
25 Gould Ave., Petersham, N.S.W. 2049
Tele. No.: (02) 9560 81 49
Fax. No.: (02) 9560 8149**

The views expressed in this publication do not represent the views of the editor or SALAC as a whole and the responsibility for them rests solely with their authors.

Dopisov brez podpisa uredništvo ne sprejema.

Correspondence without signature will not be accepted.

K sodelovanju za kvaliteto Svobodnih Razgovorov ste prisrčno vabljeni vsi avstralski Slovenci prve, druge in tretje generacije. To vabilo velja tudi za vse ostale Slovence, ki so ljubitelji umetnosti in kulture, Torej ne samo umetniki.

**SALUK je odslej k r o g Slovensko-Avstralskih Ljubiteljev Umetnosti in Kulture.
SVOBODNI RAZGOVORI - FREE DIALOGUES
is a BILINGUAL Publication: Slovene and English.**

Pisma dobrošla!

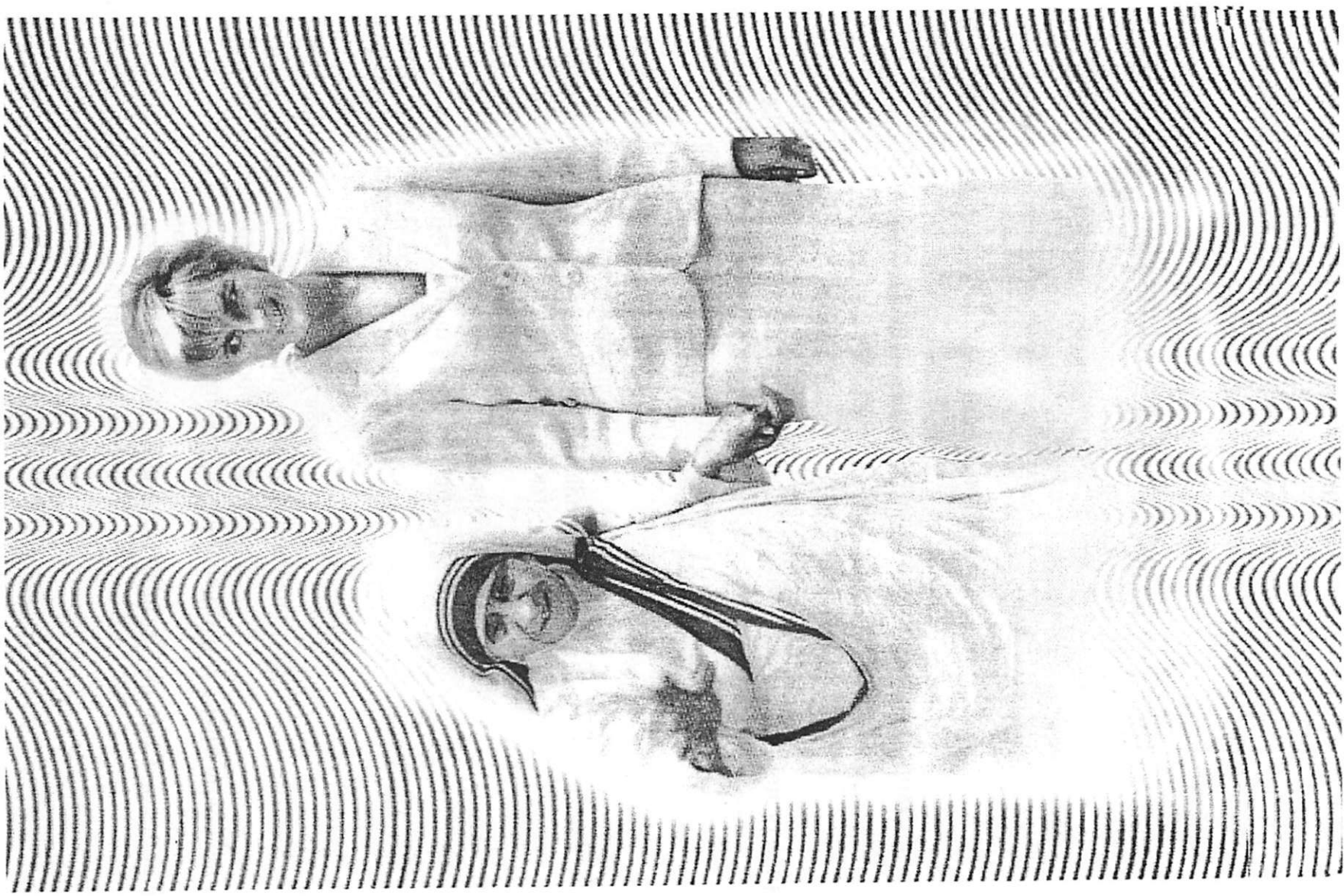
Letters welcome!

S V O B O D N I R A Z G O V O R I

Kratek sprehod skozi vsebino

Naslovnica: srčkarka, najbolj znana idrijska čipka

1. PAULA GRUDEN: On the same frequency (sources for the photomontage gratefully acknowledged)
2. MILENA BRGOČ: apel za knjižnico Slovenskega društva Melbourne; apelu se pridružuje tudi uredništvo Svobodnih razgovorov.
3. IVAN ŽIGON: Spremna beseda prevajalca, (ki je in ni...)
- 8-13 ZARJA HÖHN: Klepet s Cilko Žagar
- 14 TONE KUNTNER: Štiri pesmi;
- 15 nadaljevanje pogovora s Cilko Žagar
- 21 JANEZ MENART: Pridiga
- 22 LOJZE KOŠOROK: Marjan Miklavec, slikar Krasa
- 23 MARJAN MIKLAVEC: Čibičevi na Proseku - tržaški Kras
- 24 NIKO KURET: Vsi sveti
- 25 PAVLA GRUDEN: Iz ciklusa Pesmi v vazi
- 26 CEDRIC EMANUEL: Millers Point, (fragment)
- 27 BRANE GRADIŠNIK: Mouseday
- 31 TORKMAN: Knjižni pregled
- 33 IVANKA ŠKOF: Stalin in Tito
- 35 JOŽEF TOMINC: Gospodična s kamelijo (ok. 1. 1840)
VENO PILON: Čipkarica (1923)
NEŽA MAURER: Julka Fortuna-Gantar: (iz spremne besede k pesniški zbirki Iz srca do srca, katere avtorica je J. F. –G.
- 36 PAVLA GRUDEN: In še o Žirovcih
- 37 JANKO MAJNIK: Zarota stoletja
- 38 Prof. JANEZ ROGATAJ, Ph. D.: The mastery of bobbin lace in Slovenia
- 40 Oglas
- 41 INFORMACIJE o celoletni šoli slovenskega jezika



Spoštovana Go. Pavla

Spoštovani Slovenci, ki ljubite slovensko besedo.

Prejela sem Svobodne Razgovore in vaše pozdrave. Hvala za vse in vaš trud z delom pri reviji. Le malo ljudi ve koliko truda in časa ter tudi osebnega denarja vzame tako delo. Želim vam veliko uspeha, pa s korajžo naprej.

Tu v Melbournu smo izgubili našega Patra Bazilija, kot smo ga vsi imenovali. Za nas vse velika izguba, osebno ga spoštujem, ker mu je bila slovenska beseda tu v Avstraliji tako pomembna in ker je cenil delo ljudi, ki so doprinesli svoj delež k ohranjanju slovenske besede v Avstraliji. Njegovo delo ne bo nikoli pozabljeno, saj je pustil za seboj neprecenljivo vrednost in vidne dokaze, da je bil ponosen Slovenec in da je za slovensko skupnost naredil ogromno. Naj mu bo lahka zemlja na tej peti celini katero je zelo spoštoval.

Vedel je, da zbiram vse knjige v knjižnico Slovenskega Društva Melbourne, ki so izšle tu v Avstraliji, kakor tudi da zbiram v arhiv vse gradivo, časopise, revije, slike iz kampov iz Italije in Avstrije, ter iz kampov v Avstraliji, ter karkoli je pomembno kar se je dogajalo med nami Slovenci tu v Avstraliji. Cenil je moje delo in pri pogovoru mi dal marsikateri nasvet in bil zaskrbljen, da se ne bo to vse izgubilo.

Lahko trdim, da se ne bo izgubilo, saj zbiram v arhiv že več kot deset let in se s pomočjo Slovencev, ki niso nikdar vrgli nič stran arhiv lepo veča. Delam tudi na tem, da v slučaju, da mi ne moremo več držati arhiva ga prevzame državna knjižnica, kar tudi želi. S tem mislim zagotoviti, da bodo naši potomci imeli gradivo za nadaljna raziskovalna dela, ko nas ne bo več.

Iz mojega več letnega dela in zbiranja je nastala majhna knjižica "Bibliografija slovenskega tiska v Avstraliji", ki sem jo izdala lani s pomočjo Urada Republike Slovenije za Slovence po svetu in Veleposlaništva Republike Slovenije - Cambera. V njej so vpisane vse knjige, ki so jih pisali tu živeči Slovenci ali pa drugi o nas Avstralskih Slovencih. Objavljeni so tudi v kolikor mi je znano vsi časopisi in revije kateri so z krajšo ali daljšo dobo izhajali v Avstraliji. Knjige imamo vse v knjižnici, velike vrzeli so posebno med nekaterimi časopisi, ki upam, da se bodo še našli.

Vedno se sliši, da nas je zapustila spet oseba, ki je orala eno prvih ledin tu v Avstraliji med slovensko skupnostjo in vzela s seboj spomine na prva in tudi kasnejša leta.

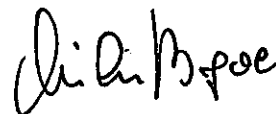
Prosim še vse živeče in tudi sorodnike pokojnih Slovencev preko cele Avstralije, naj ne vržejo v stran nobenega slovenskega časopisa, revije, publikacije, ki so izhajali tu v Avstraliji, kakor tudi kakršnegakoli pisanega papirja, objav, vabil na slovenske plesne in kulturne prireditve, slik ter vsega, ki je imelo vezo z nami Slovenci tu v Avstraliji. Naj bo še tako majhen papir nekje bo dopolnil vrzel in dodal svojo zgodovino. Naprimer tudi sodelovanje Slovencev in njih otrok pri raznih Avstralski prireditvah kjer so bili prisotni Slovenci, oziroma nazaj še kot Jugoslovani. V arhiv spravljam tudi kaj se dogaja sedaj s Slovenci in slovensko skupnostjo ne samo iz prvih let. Pri slikah morajo biti napisana imena in podatki kdaj in kje je bilo. Lahko napišete na papir poleg slike in bomo mi pravilno označili.

Arhiv spravljamo sedaj v prostor knjižnice Slovenskega Društva Melbourne. Na pomoč mi je priskočilo in se pridružilo par oseb, ki se tudi zavedajo tega pomenbnega dela in gotovo vem, da bo teklo delo naprej veliko lažje. Z vašo pomočjo vsi dragi Slovenci preko Avstralije, da nam pošljete kar imate, bomo lahko večali in bogatili arhiv.

Da je to delo pomembno nam so dokazi, da se obračajo študentje iz Slovenije na nas, za razne podatke za njihove študijske naloge.

Če hočete, obdržati stvari tudi vi sami, prosimo za fotokopije. Vsekakor pa me lahko pokličete za karkoli, najboljše v večirnih urah in se pogovorimo.

Z lepimi pozdravi vsem Slovencem preko Avstralije Milena Brgoč



Lahko pošljete na naslov: Library Milena Brgoč - S.A.M.- P.O.Box 185 - Eltham - Vic. 3095
ali na osebno: Milena Brgoč - 2 Clematis St.- Glen Waverley - Vic. 3150 telef. (03) 9802 2958

SPREMNA BESEDA PREVAJALCA, (ki je in ni ...)

Končno je izšla znana Kersten-Gruberjeva knjiga "Zarota o Jezusu" tudi v slovenščini. Po svetu je vzbudila veliko pozornost. Ta knjiga lahko povzroči veliko dobrega pa tudi slabega. Lahko vero vzame, ali pa jo prečisti in dvigne na nov nivo. Je kot dinamit, ki ga moreš uporabiti za gradnjo ali za rušenje.



Ivan Žigon

Ko mi je založba 'Quatro' ponudila to knjigo v prevajanje, sem kot katoličan nekoliko pomišljal, ali po vesti smem prevajati knjigo, ki skuša spremeniti danes veljavni krščanski nauk. Morda bi kogar destabilizirala, ali pa ga celo spremenila v ciničnega sovražnika katoliške Cerkve. Pa sem se spomnil, da sem za plačo poklicno preračunaval objekte, ki so bili med drugim namenjeni tudi za produkcijo morilskega orožja, kar je še hujše kot prevajanje sporne knjige za honorar in sem ponudbo sprejel. Kot diplomirani inženir pa sem v tej ponudbi videl namig, naj prikažem pogled na svet, kakršnega imamo sodobni teoretični in aplikativni znanstveniki, oziroma ljudje sveta tehnike.

Ljudje imamo razum, voljo in čustva. Osnova znanosti je razum. Vera pa je prepričanje o stvareh, ki se ne vidijo in jih z današnjimi znanstvenimi metodami ne moremo eksperimentalno potrditi. Vera je milost in dar, ki se ga odločimo sprejeti z voljo.

Znanost in vera pa imata isti izvor v Pravzroku bivanja, v Bogu, v "Logosu". Zato ne moreta biti v nasprotju. Če sta, nekaj ni v redu. Morda se moti znanost, lahko pa tudi cerkveno učiteljstvo ni sledilo znanstvenemu razvoju in privzelo rezultatov novih odkritij.

V današnji znanosti velja Heisenbergov princip nedoločljivosti. Kvantni preskoki se dogajajo povsem slučajno in nepredvidljivo. A verjeti je mogoče tudi Einsteinu, ki resno trdi, "da Bog ni hazarder". Torej se tudi za slučajnostjo lahko skriva božji načrt, katerega soustvarjalci smo. S samim opazovanjem že spreminjamo svet, ga soustvarjamo. Zelo verjetno celo retrogradno tako, da sodelujemo pri ustvarjanju sveta kakršen je bil še preden smo bili mi.

Nobenega tehničnega izobraženca ni več, ki ne bi sprejel relativnosti časa in prostora. Vsa večnost se lahko stisne v tako majhen odlomek trenutka kakor hočemo; v "minutočko", v "singularity", v praktično neskončno majhno bližino nič. In obratno: ta "nič", ki vseeno ni nič, se lahko raztegne v večnost. Največje in najmanjše se nekje stikata na nekakšen paradoksn način kot Möbjev kolobar, ki ima istočasno dve strani, a eno samo ravnino in en sam rob.

Dvojnost najdemo tudi pri gibajoči se masi, ki je lahko valovanje ali korpuskul.

Torej se vse dogaja nepredvidljivo in "slučajno" in vendar nič ni slučajnega. Ni slučaj, da so Qumranske spise in gnostične evangelije iz Nag Hamadija našli šele v tem stoletju, ko je znanost že visoko razvita in jih lahko proučujemo. Če bi te spise našli pred tisoč leti, bi jih oblasti sežgale kot krivoverske.

V enem teh evangelijev piše, da je napačno trditi, "da je Kristus najprej umrl in nato vstal, ampak da je najprej vstal in potem umrl". Po teologiji svetega Pavla pa je Jezusova smrt na križu osrednja točka krščanske vere. Po njej smo bili odrešeni.

Zato nekateri mislijo, da bodo z dokazom, da je bil Jezus, ko so ga sneli s križa, le klinično mrtev, omajali sam temelj katoliške Cerkve.

Po mojem mnenju se to ne more zgoditi, tudi če bi stoprocentno uspelo znanstveno dokazati izvirnost prta in Jezusovo klinično smrt. Veliko je religij, ki so zelo močne, čeprav se ne naslanjajo na Pavlovo teologijo odrešenja. Za katoliško Cerkev pa imamo celo Jezusovo zagotovilo, ki ga je dal v Cezareji Filipovi (današnjem Baniasu, kjer so nekoč častili boga Pana). Dejal je: "Ti si Peter (skala) in na to skalo bom sezidal svojo Cerkev in peklenska vrata je ne bodo premagala". (Mt 16,18–19)

Torej je le pomanjkanje zaupanja in vere v Jezusove besede (morda) narekovalo (domnevno) ponareditev radiokarbonskega testa takole "za vsak slučaj, da ne bi ta grozna, laična tehnika morda le ne dokazala klinične smrti moža s prta".

In kaj zato, če bi? Saj ima vse svoj smisel. Kvantna in relativnostna teorija držita, Bog je ustvaril tudi čas, je izven časoven, on "je, ki je". Če je lahko večnost neskončno majhen časovni odlomek, "singularity", je učlovečeni Logos odrešil človeštvo tudi, če je bil na križu klinično mrtev ter najprej vstal in potem nekoč umrl, kot trdi apokrifni evangelij. Saj je zaradi relativnosti časa tudi njegovo zemeljsko življenje en sam "minitrenutek" in potemtakem obe smrti: klinična in končna sovpadata. Bistveno je, da se je izvenčasovna Beseda učlovečila, trpela in umrla za nas. Ali ni to dovolj, tudi, če ni umrla prav na križu? V tem primeru bi bilo treba le drugače izraziti četrto versko resnico. Namesto: "...da se je Bog Sin učlovečil in nas s svojo smrtjo na križu odrešil in večno zveličal", bi lahko cerkveno učiteljstvo korigiralo svetega Pavla takole: "...da se je Bog Sin učlovečil in nas s svojim trpljenjem na križu ter smrtjo kot človek odrešil in večno zveličal". (Ali pa: "...s svojim trpljenjem na križu ter človeško smrtjo odrešil in večno zveličal.") To bi Cerkev lahko storila, saj prav tam (Mt 16,19) piše tudi: "In karkoli boš na zemlji zavezal, bo zavezano tudi v nebesih in karkoli boš na zemlji razvezal, bo razvezano tudi v nebesih". Cerkev bi še vedno ostala trdna skala, ki je peklenska vrata ne bodo premagala.

Znanost pa napreduje. Kritičnost je zanjo vrлина; polagoma se asimptotično približuje resnici. Spremembe ni pričakovati, dokler se zavest katoličanov ne prepoji z znanstveno dokazano resnico, kot se je na primer zgodilo s Kopernikovim naukom. Ne trdim, da se bo isto zgodilo s Kerstenovo teorijo, ali da bo dokazana teorija Barbare Thiering, ki je brala evangelije po metodi 'pesher', ni pa izključeno.

Ko človek bere zdravniški opis križanja, te strašne kazni, ki si jo je izmislil človeški sadizem in bere o perverznom podaljševanju muke sočloveka, mora sočustvovati, če je v njem vsaj še trohica humanosti. "O, ljubi Bog", si rečeš, "saj nisem vreden tako strašne žrtve, nisem vreden, da me imaš tako rad! Kar pusti me takega kot sem, odreši me v svojem usmiljenju na kakšen drug način in stopi s križa!" Potem pa z napetostjo bereš pripoved o Nikodemovi in Jožefovi reševalni akciji, zamišljaš si lahko celo, da so esenski komandosi v najboljšem stilu opravili z rimsko stražo. ("Od strahu pred njim [njimi?]so stražniki vztrepotali in bili kakor mrtvi?") (Mt 28,4). Ali so se naredili mrtve? Morda pa so sploh bili na strani stotnika, naklonjenega Jezusu? Kar živčen si, da bi akcija uspela, da bi bil Jezus rešen. Še sam bi pomagal in niti pomislil ne bi na svojo neodrešeno dušo.

Za zaključek še eno misel. Kot imamo inženirje in šušmarje, zdravnike in mazače, tako imamo tudi duhovnike in farje. "Far" je tisti, ki so mu bolj pri srcu materialne dobrine: prekupčevanje z zemljišči, denar, seks, skratka njegova "fara" ne pa farani. Sovražniki Cerkve ta pojem množično raztegujejo na vse duhovnike.

Zaradi slabih kristjanov, takih neduhovnikov, škofov in kardinalov je Cerkev več ali manj upravičeno kritizirana, saj Kristusa "bolj zakriva, kot predstavlja svetu". Svet pa jo sovraži

predvsem zaradi nauka samega, čeprav ta nauk vzgaja dobre, poštene, požrtvovalne ljudi. Križ je pač znamenje, ki se mu bo nasprotovalo, ker zahteva odpoved in samozatajevanje.

Cerkev smo mi vsi. Kako čudovit občutek doživlja človek, ko na vsakem kontinentu in v vseh kulturah najde domače, nespremenljivo bistvo nauka katoliške Cerkve! Začutiš pravo internacionalnost, ki vsakemu narodu pusti svoje. To smo ob papeževem obisku občutili vsi Slovenci. Že samo zato Cerkev ne bo nikoli propadla in ne more propasti, kljub temu, da je po enostavni logiki proporcionalnosti med kardinali najmanj deset takih, ki bi zaslužili Judežovo usodo. Pa jih je gotovo več in vsi imajo v rokah denar ter so tesno povezani z judovsko–framasonsko, komunistično–kapitalistično mafijo. Tudi Juda Iškarjot je upravljal z denarjem apostolov. Jezus je bil Sin božji, a je le imel ob sebi izdajalca. Papež pa je samo človek, zato je Judežev gotovo več kot dvanajstina kardinalov. Tu je potrebna čistka, obnova, "aggiornamento". Ljudi odbijajo tudi nepravilnosti, avtoritarnost in dajanje prednosti črki ne pa duhu, Mamonu ne Bogu, egoizmu ne pa solidarnosti med stanovi.

Še kratko, laično pridigo za tiste, ki nikdar ne stopijo v cerkev, ker jim smrdi kadilo in nikoli ne poslušajo nobene pridige. Posebej je namenjena nekaterim našim književnikom, ki po definiciji mojega mladostnega prijatelja Tita Vidmarja delijo človeštvo na misleče in na verne, torej slabomisleče, z drugo besedo slaboumne. Morda bo bolj zalegla kot pridiga kakšnega duhovnika, saj jo piše star inženir z mednarodno izkušnjo in z obema nogama na trdnih tleh. Izposodil si bom prisposodbo znanega astronoma Jamesa Jeansa: "Predstavljajmo si, da je debelina poštna znamke vse naše znanje, vsa znanost. Nalagajmo na to znamko kovance, dokler ne bo steber neskončno visok. Kovanci predstavljajo tisto, česar ne poznamo in ne vidimo, v kar verujemo ali ne verujemo."

Napuh nevernika je neverjetno obžalovanja vreden in smešen. Človek bi kar po bratsko zaklel pa se sredi pridige ne spodobi. Zaradi znanja, ki ga predstavlja debelina znamke, tuja učenost zavrača neskončnost neznanega, namesto, da bi vsakdo ponižno priznal, "da ve, da ničesar ne ve". (Sokrat)

Cerkev je varuhinja tega neskončnega zaklada neznanega, ki nam ga je razodela učlovečena Ljubezen. Prav je, če verniki in neverniki lupimo z nje posvetne usedline stoletij, ampak CERKEV JE TREBA IMETI RAD! Le tako varno in pravilno ljubimo tudi same sebe, če priznamo svojo grešnost, se je zavedamo, se je kesamo in si prizadevamo postati boljši. Ostati moramo del Cerkve, njeni sinovi in hčere, njena živa mladika, ne pa, da polni egoistične, torej, sprevržene ljubezni vzljubimo svoje napake in sami sebe postavimo za Boga. Cerkev nam skrbno postavlja kašipote, ki niso nobeno nasilje nad svobodnim, suverenim duhom. Človek je svoboden, da jih upošteva – ali pa tudi ne. Če se bo v meglenih trenutkih življenja svobodno odločil in se ravnal po njih, bo še vedno ostal svoboden. Ne bo pa zašel in padel v prepad.

Ne smemo se pohujševati nad napakami in celo zločini, ki so jih v zgodovini zagrešili katoličani, ki so častili Boga le z ustnicami, njih srce pa je bilo daleč od njega. To je le poceni izgovor za lastno samovoljo. Ne smemo se oddaljevati od kašipotov. Tudi, če kakšen duhovni 'oče' pod pretvezo čez noč odpove službo materi samohranilki, ki je ubranila še nerajno bitje pred nasiljem družbe in svojega partnerja ter vzdržuje nedolžnega 'pankrta'. Po sili razmer je nekakšna vdova in vemo kakšen greh je zatiranje vdov in sirot. Ne smemo se oddaljiti od kašipota, tudi če del kristjanov dela sramoto krščanskemu imenu s tem, da noče popraviti krivic, se pajdaši z roparji, jim drži vrečo in meče delavce na cesto. Ali če kakšni vatikanski duhovniki zamenjajo vzorce za radiokarbonski test iz strahu pred sodobno tehniko. Ali če kakšen duhovnik povzroči, da njegova mlada kuharica prekorači svoje kompetence in krog udejstvovanja. Pa tudi, če župnik, recimo, pri kakšni poroki bolj spoštuje črko kot duha in tako odbija ljudi od Cerkve.

In ne nazadnje: Nauk katoliške Cerkve rodi dobre sadove. Zato moramo biti disciplinirani. Svobodno sprejeti njeno presojo v zadevah nauka. To ne pomeni, da moramo

prenehati misliti in raziskovati. Naš razum je najdragocenejši dar in še bolj zavzeto se moramo spoprijemati s problemom, kot je na primer tale uganka torinskega prta. To velja posebno danes, ko je toliko ljudi vrglo vero skozi okno, skozi vrata pa vstopa praznoverje, ki zahteva, da se ljudje odpovejo svojemu razumu, oziroma, da ga 'očistijo' takoimenovanih "vzorcev", med katere so prištete tudi vse božje zapovedi, kažipoti in merila, kaj je prav in kaj ne.

Mladim ljudem od dvajsetega do petdesetega leta je komunistični materialistični režim dodobra opral možgane. Mladi pa hrepenijo po duhovnem in odklanjajo materializem. Iščejo novo in uvažajo moderno, tujo, amerikanizirano gurujsko učenost, pri tem pa se neverjetno poneumljajo. Prej skrajno materialistični intelektualci se pred našimi očmi spreminjajo v 'idealistično prosvetljene', 'kapitalistično kozmopolitansko napredne', samovoljne zombijske idiote, ženske pa v promiskuitetne, vase zaverovane, jalove zagovornice filozofije narodne smrti. Pred seboj imam tak 'idealistični' prospekt, ki bi ga prav lahko imenoval "hvalnica norosti II. del" Erazma Rotterdamskega.

Sveto zlitje

Smo v času svetega zlitja. Smo v času skupinske intimnosti. Intimnost je tisto, kar nas zbližuje: izražanje globoke resnice o sebi, izražanje občutkov in fizično zlivanje. Je izražanje vseh energij skozi srce v skupini. Je zlitje družine duš z dušami in telesi, kar smo včasih doživljali kot delfini na Siriusu...

Zlitje poglobljamo s prepletajočimi globokimi šestdimenzionalnimi odnosi s sorodnimi dušami ter z odnosom z dušo dvojčico, ki je zlitje v Eno bitje v sedmi dimenziji. Ti novi odnosi... omogočajo manifestacijo pet do sedemdimenzionalne resničnosti v fizičnem svetu...

V skupini... se dogaja skupinski proces Vnebovzetja in sveto zlitje. Da ohranimo vibracijo Enosti, vsi v skupini spoštujemo sledeča pravila:

1. Vsakdo ima pravico komurkoli komunicirati resnico o sebi.
2. Vsakdo ima pravico izraziti katerokoli čustveno stanje.
3. Vsakdo ima pravico, da se kogarkoli kjerkoli dotakne.
4. Vsakdo ima pravico, da se komurkoli pridruži pri zlivanju.

Aldebaran

Herrgott! Mislim, da še vem, kaj je 'sveto zlitje', dalj kot do četrte dimenzije pa kljub vsemu študiju še nisem prišel. Torej, moji dragi neverniki, ki ste vzdržali do konca moje laične pridige, gotovo se sprašujete, kakšen smisel ima tale postkomunistični, visoko intelektualni vrinek iz Amerike in kakšno zvezo ima s Kerstenovo knjigo. Zveza obstaja, ker vas nekritično branje Kerstenove knjige lahko oddalji od Cerkve, potem pa boste zapadli takemu 'naprednemu' praznoverju. Tudi krščansko vzgojeni otroci, tako kot vaši, rinejo v neke sedme dimenzije. Iščejo resnico. Iz vseh teh zlitij pa bomo komaj dobili kakšnega dobrega Slovenca! Zato pojdite takoj naslednjo nedeljo k maši in pridigi, pošteno iščite povsod in vedno le resnico ter iskreno in z ljubeznijo – ne s strupenim sovraštvom, ki ga srečujemo na vsakem koraku – pomagajte odstranjevati z naše Cerkve vse, kar je odveč in se je nabralo v dveh tisočletjih. Tako, da se bo čimprej posodobila, zablestela v božanski lepoti in pritegnila mladino, bodočnost sveta. Da bo ona namesto ateistov postala pogumna avantgarda duhovnega in materialnega napredka človeštva. Ne pa, kot doslej, dosledno le previdna konservativka. Takrat bo tudi dopolnjeno število mučencev.

"Joannes Ljubljanski"

Avtorjema ne moremo očitati površnosti ali pristranosti. Opravila sta zelo obsežno raziskovalno delo brez naklonjenosti do tistega dela cerkvene hierarhije, ki je po njih

zaključkih potvorila radiokarbonski test torinskega prta, a tudi brez sovraštva. Tako tudi mnogi drugi raziskovalci in iskalci resnice. Torinski prt sicer ni objekt "de fide", ni bistveno pomemben za nauk katoliške Cerkve, je pa pomembna relikvija, ki lahko, znanstveno pošteno raziskana, vpliva celo na oblikovanje izražanja krščanskega nauka. Dokler Cerkev preko svojega učiteljstva ne bo podala končne presoje pa je treba disciplinirano reči s Tertulijanom: "Credo, quia absurdum", (Verujem, ker je nerazumljivo, absurdno) in z Avguštinom: "Credo, ut intelligam" (Verujem, da bi razumel).

Papež Leon XIII. je nekoč dejal: "Veritas nunquam nocet" (Resnica nikoli ne škoduje). Prav bi bilo, če bi se raziskave nadaljevale in bi se ugotovilo, ali je bil radiokarbonski test res potvorjen ali ne.

V knjigi sem med prevajanjem zasledil nekaj, po mojem mnenju prenegljenih zaključkov. Avtorja najbrž izvirata iz protestantskega okolja. Knjiga pa je dobra in predvsem informativna. Zato mi ni žal, da sem jo prevedel v slovenščino, čeprav je nož, ki lahko prelije kri, ali reže kruh. Je lahko dinamit, ki ga uporabljamo za ubijanje, lahko pa tudi za izkop fundamentov za gradnjo mostov med ljudmi.

Dipl. ing. Ivan Žigon, prevajalec
in
član avstralskega UNO Roster of Experts.

V letu papeževega obiska Slovenije



**Tele
Photo**

**The
high
and
the
mighty**

A newspaper photographer's job is never done. The Sunday Telegraph's MICHAEL PERINI was on his way home past St Mary's Cathedral after an exhausting shift this week when he glanced upwards and was suddenly inspired. Here's the result.

Gornjo fotokopijo hranim že dolgo let. Zbiranje takšnih redkosti je moj konjiček, datuma pa nisem zabeležila, kajti tako je bilo, je in bo dokler bodo bitja, ki jih imenujemo človek... gazila Zemljo, brez katere bi ne bilo, vsaj na njej ne, visokih in mogočnih, ki si med seboj pomagajo na račun zaostalih, ponižnih, revnih in resnično poštenih.

Urednica

Zarja Hönn

POGOVOR Z AVSTRALSKO SLOVENKO CILKO ŽAGAR - O NJENEM ŽIVLJENJU IN LITERARNEM USTVARJANJU

Cilka Žagar se je rodila leta 1939 na Dobravi ob Krki. Ker je šola pogorela, je po vojni obiskovala šolo pod drevesom. V Ljubljani je končala učiteljske. Kot triindvajsetletna učiteljica je prišla leta 1963 z možem v Avstralijo, kjer je morala vse začeti znova: govoriti, pisati, brati, misliti in delati. Po treh letih je začela učiti v avstralski šoli, pridobila pa si je tudi »uradno« pedagoško izobrazbo na univerzi v Perthu.

Sedaj že skoraj trideset let živi med rudarji in aborigini, avstralskimi domorodci, v znamenitem Lightning Ridgeu, nahajališču dragocenih črnih opalov. Tu živijo ljudje, ki so želeli biti sami svoji gospodarji in ki so upali, da jim bo avstralsko podzemno bogastvo pomagalo k lepšemu življenju. Kmalu po prihodu v Lightning Ridge je začela učiti v katoliški osnovni šoli v Walgettju. Sedaj otrok ne poučuje več, pač pa je neke vrste socialna delavka - svetovalka in povezovalka med učenci, učitelji in starši. Z učenci je navezala izjemno neposredne stike, ki jih je z mnogimi gojila tudi potem, ko so zapustili šolo. Iz doživetij in pripovedi aboriginskih otrok je leta 1989 nastala in izšla knjiga *Odraščanje v Walgettju*. Arhetipe njihove kulture je zabeležila tudi v mislih in legendah, ki so izšle v štirih zvezkih. 1995 je izšel roman *Barbara*, ki je prvo njeno daljše prozno delo. Sedaj nastaja knjiga o zgodovini Aboriginov v teh krajih.

Med šolanjem je v *Dnevniku* in *Mladini* objavljala pesmi in črtice. Ponovno pa se je oglasila šele v osemdesetih letih z vznikom literarne revije *Svobodni razgovori*. Objavljala je tudi v *Mislih*, *Novi dobi*, *Slovenskem koledarju*, *Rodni grudi* ter v obeh *Zbornikih avstralskih Slovencev* (1985 in 1988). Nekaj njenih pesmi pa je izšlo leta 1990 v antologiji *Lipa šumi med evkalipti*.

Primorska srečanja: Kako to, da ste zapustili Slovenijo? Zakaj ste se odločili prav za Avstralijo, ste odločitev kdaj obžalovali?

Cilka Žagar: V Avstralijo sem šla z možem. Naša generacija je vedno šla za možem. Tudi v Lightning Ridge smo ženske prišle s svojimi možmi. To je bilo naravno. Sedaj gredo

mladi moški tudi tja, kamor hočejo ženske. Učila sem doma, tako da mi ne bi bilo treba zapustiti Slovenije, a bila sem tudi avanturistka in sem rada potovala. V Avstriji sva se z možem odločila za Kanado. Transport za Avstralijo je bil na voljo teden prej kot za Kanado. Globoka odločitev!? Komaj smo čakali, da zapustimo zbirno taborišče. Realistično gledano, odločitve nisem obžalovala, ker mi je življenje teklo vedno gladko, mirno. Vendar človek vedno razmišlja, kako bi bilo, če ne bi bilo tako. In tisto »kako bi bilo« je vedno tako lepo in nima nobenih slabosti. Ko nerealistično gledam na življenje, si mislim, da bi lahko bilo drugače. Na obisku v Sloveniji si mislim, da bi bilo še lepše, če ne bi bilo tako, kot je bilo, da so še lepše stvari. Tisto, kar je nedosegljivo, je vedno lepše kot tisto, kar je v rokah. Večkrat kot grem na obisk, bolj me mika, da bi se vrnila, saj pravijo, da te noge nesejo, kamor te srce vleče. Še vedno čutim duševno povezanost s Slovenijo. Tu so ljudje izolirani, nihče v Lightning Ridgeu ni tu doma, vsi smo od nekod prišli, pribežali iz neprijetnih situacij. V Lightning Ridgeu živi dvainpetdeset narodnosti. Opale kopljejo znanstveniki, umetniki, škofje, pa tudi nepismeni, Aborigini... Nimaš občutka, da pripadaš celoti, čeprav smo sedaj tu doma, bolj kot bomo kdaj kjerkoli doma, saj smo tu že skoraj trideset let.

Primorska srečanja: Kaj vas je prignalo v ta konec Avstralije? So opali povezani z vašim življenjem? Pišete v svojih prozih prispevkih tudi o tem? Kaj je pripomoglo k temu, da ste v osemdesetih letih ponovno poprijeli za pero?

Cilka Žagar: V Lightning Ridge smo prišli na obisk kot turisti. Nameravali smo ostati nekaj mesecev. Našli smo opal, in to nas je zapeljalo kot vse avanturiste, igralce na srečo. Tako se je teh nekaj mesecev razširilo v trideset let. Prva leta smo vedno nameravali ostati do božiča, in ti božiči so nas pripeljali v starost. To se je zgodilo večini ljudi v tem kraju. Je zanimivo podeželsko mesto že zaradi ljudi samih, zaradi načina dela. Kopanje opalov je pravzaprav igranje na srečo z mnogimi razburljivimi trenutki. O vsem tem sem nekaj napisala za *Rodno grudo*, za razne avstralske časopise... Pisati sem začela že doma, v Sloveniji, potem dolga leta nisem, razen posameznih člankov, napisala ničesar. Bila sem preobremenjena. Prilagajanje tujemu okolju je bilo težko in mi je vzelo kar nekaj časa. Ko sta sinova odšla od doma, sem počasi spet začela pisati in objavljati. Otroka sta v Canberri, kjer je naš prvi dom in sem učila dve leti. Sčasoma sem izgubila kontakt s slovenskim tiskom, v angleščini pa se še nisem mogla sproščeno izražati.

Primorska srečanja: Pišete tudi v angleščini. V katerem jeziku lažje in raje pišete? Je angleščina po prihodu v Avstralijo za vas predstavljala velik problem? Kako skrbite za ohranjanje slovenskega jezika?

Cilka Žagar: Tuj jezik je velik problem za vsakogar, ki hoče pisati, ki se hoče izražati v tujem jeziku. V tujem jeziku ne dosežeš tiste globine, prisrčnosti in domačnosti kot v materinem jeziku. Fraze so ti tuje in nenavadne. Besede in angleški jezik sedaj razumem bolje kot povprečen Avstalec, a ne uporabljam slikovitih fraz tako sproščeno in tako naravno kot Avstralci. Moj jezik kljub poznavanju besed ni tako obarvan, kot če bi bila domačinka. Slovenščino uporabljamo le v kuhinji; z možem govoriva oba jezika. Slovenski jezik razumem in ga lahko berem, nimam pa več iste ljubezni do branja slovenščine. V angleščini berem in pišem bolj gladko kot v slovenščini, kjer berem besedo za besedo.

Če pišeš kot Slovenec v Avstraliji, je, kot da bi sedel na ograji in nisi del ne enega ne drugega. Če pišeš kot Avstalec v Avstraliji, pišeš z dušo naroda; če pa sediš na ograji, lahko govoriš le z dušo enega človeka, ki sedi tam. Tvoje izkušnje, jezik in življenje so nerazumljivi, tuji obema stranema. Si tujec obema in si tujec tudi v literaturi. Težko bi napisala nekaj, kar ne bi imelo zveze s tem, kar sem, in to ravno zato, ker ne spadam in ne pripadam nikamor in nikomur.

*Primorska srečanja: Kakšen je bil vaš prispevek k (v slovenščino neprevedenemu) zborniku *Growing up Walgett*, ki ga je izdal *Australian Institute of Aboriginal and Torres Strait Islander Studies* leta 1989 v Canberri? Kako to, da ste sploh prišli v stik z Aborigini in da so vas sprejeli? Kolikor sem namreč v tem kratkem času, ki sem ga preživela pri vas v Avstraliji, imela priložnost govoriti z njimi, so do belcev precej nezaupljivi.*

Cilka Žagar: V zborniku so zbrana pisma mojih učencev. Bila so tako prisrčna in slikovita. Napisala sem uvodno zgodovino o življenju Aboriginov v Walgett districtu. Pisma predstavljajo življenje ene generacije aboriginov - kako živijo, čutijo, kaj želijo, s kakšnimi problemi se soočajo...

Seveda so do belcev nezaupljivi. Pred tridesetimi leti so postali državljani Avstralije in pred tem jih sploh niso upoštevali kot ljudi. Glavni namen belcev je bila okupacija Avstralije. Aborigine so ignorirali in govorili so, da pred prihodom belcev ni bilo nikogar v Avstraliji.

Danes je v modi demokracija, ki pa je lahko zelo nevarna stvar. Ko daješ komu več pravic, jih drugemu odvzemaš. V Lightning Ridgeu smo se vedno ponašali s tem, da gledamo le na barvo opala in ne na barvo kože. Sedaj pa se vrstijo sestanki med belci in Aborigini, ker hočejo tukajšnji domorodci nekake pravice. Sodišče je dvoumno odločilo, da njihove pravice obstojajo skupaj s pravicami tukajšnjih farmerjev. Nihče pa ni določil, kakšne so te pravice. Vsaka skupina se bo sedaj morala pogajati z belci, kakšne pravice hočejo imeti in kakšne bi lahko dobili. Kot vedno, bodo zmagali močnejši, in to so tisti, ki imajo avtoriteto, tehnologijo in to so belci. Povsod po svetu, kjer so večkulturne skupnosti, se pojavljajo podobni problemi. Vsi, ki živimo v Lightning Ridgeu, smo izgubili neko zemljo, nekam spadamo, in nekdo nam je brez povračila vzel tisto, kar smo imeli. Oni pravijo, da imamo mi nekje deželo, od koder smo prišli, oni pa nimajo kam iti. To je res, a tudi tu rojeni belci nimajo druge dežele. To je nerešljivo vprašanje, in sedanji odnosi so tako obširna stvar... S tem se ukvarjam že trideset let in to je nemogoče spraviti v kratek stavek. Zato pravim, da je težko o tem govoriti.

V Walgett sem prišla, ravno ko so se Aborigini začeli vključevati v mešane šole, in so bili umazani, polni uši, divji, bili so brez civilizacije... Niso imeli takšnega načina obnašanja, kot ga imajo belci. Prihajalo je do konfliktov. Starši belih otrok niso radi videli, da njihov otrok sedi poleg črnega, ki je imel uši, ki je smrdel in preklinjal... Kasneje so Aboriginom zgradili lepe hiše s kopalnicami. Nekateri so se začeli zavedati, da morajo biti vedno čisti, drugi pa so še vedno malomarni. Srečali so se ljudje z najvišje stopnje razvoja z najmanj razvitimi. Težnja je, da bi sedaj imeli vsi isti standard. S tem je belcem vzeta želja po tekmovanju, saj tudi če bi bili boljši, od tega ne bi imeli dobička.

Primorska srečanja: Zbirali ste pripovedi starejših domorodcev in se tako približali njihovem odnosu do življenja. Kakšno je bilo njihovo življenje pred asimilacijo, v času asimilacije in sedaj? Kako je z njihovimi državnimi podporami? Močno vplivajo na njihovo življenje?

Cilka Žagar: Sedaj sem napisala zgodovino teh krajev od 1940 do danes. Pred šestdesetimi leti je večina Aboriginov delala na farmah. Tisti, ki niso mogli delati ali ki niso imeli dela, večinoma ženske in otroci, so živeli v naselbinah, kjer je država skrbela zanje, in otroci so morali hoditi v šolo. V vojnem in povojnem času so Aborigini na farmah imeli zaradi pomanjkanja delovne sile enako visoke plače kot belci. Bili so dragocena delovna sila. Proti koncu prejšnjega stoletja so odkrili zlato, in vsi delavci so začeli iskati zlato in niso

hoteli delati na farmah. Delo na farmah je bilo zelo težko. Okoli farm ni bilo ne trgovin ne hiš, delavci so živeli dobesedno v sedlu. Eden od mojih prijateljev mi je rekel, da je znal delati vsa dela, ki so bila potrebna na farmi, ko je bil mlad. Vsi ljudje so mu zaupali, spoštovali so ga, njegovim otrokom pa nihče ne zaupa, nihče jih ne mara, ker ne znajo nič, ker se niso nikjer nič naučili. Živijo od socialnih podpor, so pijanci; nič ne delajo, le kradejo. Vlada jim lahko da veliko denarja, a če te ljudje, s katerimi živiš, ne marajo, nimaš ničesar.

Pravijo, da si srečen, če živiš polno življenje - če vse svoje sposobnosti čim bolj izpopolniš in uporabljaš. Ker pa oni ne delajo, ker jih je osemdeset odstotkov nezaposlenih, ne razvijajo niti svojih sposobnosti, niti jih ne uporabljajo. Torej ne morejo doseči niti uspeha niti priznanja, ki pride z uspehom, niti gotovosti in samozavesti, saj vse to izvira iz dela. Pravica do dela je prva pravica, ki bi jo morali ljudje imeti. Njim je bilo to vzeto, in vedno več jih je, ki iščejo njihove potrebe in ne talente. Tako ljudje skrbijo, da bodo njihove hiše čiste, da bodo njihovi otroci in starši preskrbljeni, da bodo dobili dodatni denar za zdravstveno oskrbo, izobrazbo... Vse to dela Aborigine šibkejše in vedno manj so sposobni. Politično so močni, ker jim vlada plačuje za politične nasvete, sodnike... Ta denar jim ne koristi vedno.

Asimilacija je nujen, neustavljiv proces; ljudje si postajajo vedno bolj podobni. Če bi vlada pustila, da ta proces poteka sam, brez njenega vmešavanja, bi se vse lepo uredilo. Ko pa zakon nekaj določa ali zahteva, pa se takoj najdejo ljudje, ki se temu uprejo. Asimilacija je prilagajanje, in vsako živo bitje se prilagaja okoliščinam.

Kasneje so si domorodci hoteli izboljšati položaj, postati so hoteli državljani, in leta 1967 so to tudi postali. 1993 so dobili potrdilo, da so bili prvi naseljenci v Avstraliji, kar je uničilo prvotno teorijo, da pred prihodom belcev ni bilo tu nikogar.

Primorska srečanja: Kako pa je bilo z asimilacijo Slovencev?

Cilka Žagar: Jezik je bil velika ovira. Mi smo bili prav tako tujci Avstralcem, kot so bili oni nam. V besedah se izraža kulturno ozadje. Ni pomembno le, kaj rečeš, ampak tudi, kaj misliš s tem, kar rečeš. Sedaj razumem, da je izguba časa, če se pogovarjaš ali družiš z nekom, ki ni na tvoji stopnji in s katerim nimaš ničesar skupnega. Mi smo bili tujci. Danes smo se mi na Avstralce precej navadili in oni na nas, niso nam pa blizu Turki, Grki, Italijani, ampak so nam tujci.

Primorska srečanja: Se v šoli pa tudi sicer močno čuti razlika med rasami? Obstajajo med belci in domorodci napetosti?

Cilka Žagar: V Lightning Ridgeu sem najprej učila štiri leta in nisem niti opazila, da so eni malo bolj temni kot drugi. Vsi so delali na isti osnovi, ukvarjali so se z istim delom, imeli so enake možnosti; med njimi ni bilo razlik. Razlika ni v barvi kože, ampak v načinu življenja. Tu ni imel nihče socialne podpore. Nihče ni mogel reči, da išče delo, ker tu ni nobenega dela. Tu so se ljudje do leta 1985 preživljali le s kopanjem opalov. Leta 1985 so Aboriginom dali hiše v mestu, belci pa so še vedno živeli v prikolicah, v »bushu«. Tako se je tudi tu pričela diskriminacija, in enakost je bila razbita. Razlikovanje je torej uvedla oblast in ne ljudje sami.

Primorska srečanja: Ste ena redkih belk, ki se družijo z domorodci. Delujete kot nekakšen most med belci in črnici. Ste imeli pri belcih zaradi tega kdaj težave?

Cilka Žagar: Pri belcih nisem imela nobenih problemov. V Walgettu, kjer je, v nasprotju z Lightning Ridgem, le malo od drugod priseljenih ljudi, sem »Novoavstralka«. V šoli sem najprej prišla v stik z otroki in starši staroselcev - farmerjev, ki so že tretja generacija evropskih priseljencev. V stik z Aborigini pa sem prišla po naključju. Naša ravnateljica je šla pred približno dvajsetimi leti na Irsko. Bala se je, kako bo v tem času z mešanimi višjimi razredi. Prosila me je, da prevzamem višji razred, v katerem so bili le črni učenci. Le črne učence sem imela potem še kakšnih pet let, ki so bila zame najlepša leta. Veliko sem se ukvarjala z njimi in k meni so prihajali njihovi starši, s katerimi smo se veliko pogovarjali.

Primorska srečanja: Zanima me tudi, vaša literatura, in pisateljsko udejstvovanje. Poleg romana Barbara ste objavljali pesmi in kar nekaj polemičnih člankov. V Mislih ste objavili članek Nekaj misli za nas vse, kjer pišete o Slovencih, ki se jim prebujajo narodna zavest. Strinjate se, da Slovenci izstopijo iz jugoslovanskega jarma, ki ga kritizirate. O osamosvojitvi govorite tudi v romanu. Ste v času slovenskega osamosvajanja redno spremljali slovensko politiko in razvoj dogodkov?

Ti si bil ena sama luč
Petru

Ti si bil ena sama luč
in ena sama srčna dobrota.

Tak si zgorel,
odšel brez slovesa.
In s tabo je šel
in se zgubil ključ:

kako biti ena sama luč
in ena sama srčna dobrota.

Tone Kuntner

Zrušila se je

Zrušila se je zidana hiša.
Ne ve se, kdo in kdaj jo je zidal,
da je postala človeku dom
in varna shramba družinske luči, --

ve se le, da jo je zrušil čas.

Sesulo se je srčno prijateljstvo,
ne ve se, kdaj in zakaj porojeno,
da je bilo človeku uteha
in luč v črnih dneh in nočeh, --

ve se le, da jo je čas sesul.



Nikoli

Nikoli ne bomo več
peli in pili,
kakor smo peli in pili
skupaj,

nikoli se več
take veselili,
kakor smo se veselili
skupaj.

Nikoli, nikoli
take kakor skupaj,
ker nikoli ne bomo več
skupaj .

Kdo bo naslednji

Kdo bo naslednji
med nami izbran,
ki zbrani stojimo
ob grobu prijatelja?

Vse bolj kot vanj
smo zazrti vase
in tehtamo zase
vrednost in trajnost
svojih iskanj,
sanj in dejanj.

In vsakdo
med nami zbranimi
upa, da bo naslednjič
še vedno med zbranimi.

Cilka Žagar: Med slovenskim osamosvajanjem smo bili Slovenci po vsem svetu zelo aktivni. Ko smo bili napadeni in ko je bila proglašena osamosvojitev Slovenije, sem bila v Canberri in sem organizirala proteste, prošnje na ambasade, na našo vlado... Takrat smo bili vsi zelo enotni. Skupni sovražnik vedno združi ljudi. Slovenci nismo bili nikoli samostojni in za večino Slovencev je bilo verjetno težko sprejeti samostojnost. K nam pogosto zahaja prijatelj iz Dalmacije. Vsi naši slovenski prijatelji govorijo z njim hrvaško. Vsem govorim, da Peter razume slovensko, čeprav govori hrvaško. Med sabo se razumeva. Če se ne, govoriva angleško. Zoprno pa mi je, da Slovenci, ki pridejo k nam na obisk, zaradi enega Dalmatinca govorijo hrvaško in s tem pokažejo hlapčevstvo, ponižnost... Če si z nekom v Avstraliji trideset let govoril hrvaško, srbsko, je prehod, da sedaj z njim govoriš slovensko, zelo težak. Ko sem pred skoraj tridesetimi leti prvič govorila s Hrvatom slovensko (saj je rekel, da bi se rad učil), se mi je to zdelo čudno, nenormalno. Manj samozavestnim ljudem je verjetno ta prehod še težji. Ti Slovenci pravijo, da govorijo srbsko ali hrvaško iz vljudnosti, ker oni ne znajo slovensko. Ko sem lani učila na tečaju za emigrante angleški jezik, mi je gospa iz Srbije rekla, da njen brat že 25 let živi v Novem mestu. Ko so Srbi zvedeli, da z ženo Slovenko govori slovensko, so rekli, da ga je treba ustreliti, ker je izdajalec. Ni res, da se ne morejo naučiti slovensko, saj niso nič bolj neumni kot mi. Slovenci pa smo se vedno morali prilagajati raznim narodom.

Pogosto spremljam pogovore med slovenskimi izseljenci o slovenski politiki in skušam pri njih sodelovati. Članke o slovenskem osamosvajanju sem več ali manj pisala iz opazovanja življenja avstralskih Slovencev v Canberri in Brisbanu, kjer občasno zahajamo v slovenski klub.

Primorska srečanja: V članku Moje slovenstvo pišete o razliki med narodnostjo in državljanstvom. Narodnost povezuje ljudi tesneje kot državljanstvo. Imate se za pripadnico slovenskega naroda, jugoslovansko državljanstvo pa imate za nekaj formalnega, prisilnega. Ste mogoče zaradi jugoslovanskega nasilja zapustili Slovenijo?

Cilka Žagar: Avstralci nimajo občutka narodnosti, ker je avstralska narodnost še v nastajanju. Tako so Američani najbolj patriotski narod na svetu, čeprav so najnovejši (najmlajši). Trenutno tu še ni patriotizma, ki se navadno rodi v borbi; za Avstralijo se še nismo borili. Nimamo navezanosti na zemljo, tu ni še nihče tako doma, da bi čutil, da mora skrbeti za Avstralijo. Paul Hogan v filmu *Krokodil Dundee* pravi, da se Aborigini in belci

borijo za zemljo kot bolhe na psu. Aborigini imajo prav, ko trdijo, da je zemlja naš lastnik in da bomo šli vsi nazaj v zemljo in da bomo spet postali del nje. Tu smo za kratko dobo in ne za večno, kot misliš, ko si mlad. Ko bomo mi tu pokopani, bodo imeli naši otoci del avstralske zemlje.

Slovenijo je zapustil moj mož zaradi socialističnega, komunističnega pritiska, v katerem nisi mogel iti korak naprej. Bil je ambiciozen in je hotel več delati in si več ustvariti. Imel je delavnico, in kot privatnik ne bi smel biti uspešen. Ker mu je uspelo, so ga skušali onemogočiti. Stara sem bila enaindvajset let in sem šla za njim.

Primorska srečanja: V svojih pripovedih posvečate pozornost čustvovanju in razmišljanju, ki ga sprožajo drobni dogodki v vsakdanjem življenju. V pripovedi vpletate tudi medčloveške konflikte, ki so sestavni del človeškega življenja in ki so po drugi strani tipični za slovensko življenje v Avstraliji. So ti drobni dogodki vedno povod za vaše pisanje? Se ob pisanju in razmišljanju sprostite, vam je lažje, ko misli položite na papir? Lažje in raje ustvarjate prozo ali poezijo?

Cilka Žagar: Večinoma človek piše zato, da si da duška, da razčisti sam s sabo o razmerah in mislih, ki so okrog njega. Poleg tega so to dogodki, o katerih ni še nihče pisal v tej prehodni dobi, v kateri smo zdaj Slovenci. Ker sem napisala o tem že precej člankov, sem sklenila vse skupaj malo povezati, in tako je nastal roman. Nimam se za pisateljico. Pišem le toliko, kolikor sama sebe ne morem zaustaviti, tega ne počnem iz profesionalnosti.

Primorska srečanja: Še beseda o poeziji. Vaše pesnjenje je zasnovano okrog treh tematskih središč: ljubezni, domovine in boga. Vaš odnos do domovine je včasih idiličen, a domovina ni le simbol vsega lepega in nepokvarjenega. Pa tudi tujina ni vedno simbol za neuresničitev mladostnih idealov. Se vaš odnos do domovine (Slovenije) in tujine (Avstralije) spreminja? Od česa so odvisna vaša občutja do teh dveh dežel? So pesmi odraz trenutnega razpoloženja?

Cilka Žagar: Nekatere, predvsem ljubezenske, so odraz trenutnega razpoloženja, druge nastajajo ob spoznavanju življenja. Poezija je postala stvar, ki jo človek piše za svojo lastno zabavo. Ker kdo pa bere poezijo? Pesniki drug drugega. Tudi sama ne berem dosti poezije. Če jo berem, berem stare klasike. Nihče ne bere pesmi nepomembnih nadobudnikov,

kot sem jaz. To je zame neke vrste zabava; prijetna igra besed. Tako kot se ženske ukvarjajo s kvačkanjem in drugimi ročnimi deli ali vrtnarjenjem, se jaz ukvarjam s poezijo.

Vsak, ki gre po svetu, beži od nečesa, hiti k nečemu. Vsi smo sem pribežali od neke preteklosti. Ko se vrneš, vidiš, da tiste preteklosti ni več, da ne ogroža več ljudi. Kar si iskal, pa mogoče ni več tako svetlo in odrešujoče, kot je bilo v nekoč. Ob vrnitvi v Slovenijo mi je bilo zelo všeč. Če ne bi imela sinov tukaj in če ne bi bila njuna edina sorodnica in če ne bi onadva računala, da bosta postala Avstralca, ko me bodo pokopali, potem bi mogoče šla nazaj. Tam je tisto, kar bi lahko bilo, tu je pa tisto, kar je praktično.

Primorska srečanja: Kako so vaše ustvarjanje sprejeli Avstralci, kako avstralski Slovenci in kako Slovenci? So bili bolj naklonjeni vaši poeziji ali prozi?

Cilka Žagar: S pisanjem nisem iskala nikakršnega priznanja. Nisem pričakovala, da me bodo ljudje - avstralski Slovenci in Avstralci klicali po telefonu in mi povedali, da so prebrali knjigo...To je bilo priznanje, ki ga niti nisem pričakovala. Težko je reči, kdo je knjigo bolj sprejel. Avstralci ne poznajo moje poezije. Na tekmovanjih sem dobila dve nagradi, drugače pa Avstanci pišejo veliko poezije in jo bolj malo berejo.

Primorska srečanja: Kako spremljate književnost avstralskih Slovencev in Slovencev? Imate kakšne vzornike?

Cilka Žagar: Bolj malo sem brala slovenske avtorje. Sedaj dobivam in berem Novo revijo. Članki so mi zelo všeč, supermoderna poezija pa je preveč abstraktna. Če je pisana za pesnike same, je izraz, kot so izraz razne slike. Na poezijo gledam tako kot na slike. Če v meni ustvari neko čustvo, spoznanje, vidim v njej neko vrednost. Če pa me pusti čisto na suhem, v njej nimam kaj iskati. Mogoče ne dosežem globine, mogoče je niti nima. Iz Novega mesta mi pošiljajo *Rast*, kjer so bolj povprečni in prisrčnejši pesniki. Avstralci nimajo tako supermoderne in abstraktne poezije.

Včasih sem brala veliko proze. Pred desetimi leti pa sem začela študirati in sem morala brati v glavnem stvari, povezane s študijem, tako da mi je za branje ostalo malo časa. Pred tem sem rada brala Jamesa Michenerja. Zaposlenih ima trideset raziskovalcev, ki mu pomagajo pri pisanju. Pri obravnavi določene slike bo tako dobil pravo, kritično raziskavo, ki

jo je zanj naredil profesionallec. Kot pisatelj pa nato vse skupaj poveže v dobro zgodbo. Vsak detalj njegovega dela je tako raziskan, da si pri branju njegovih del pridobiš ogromno znanja.

Primorska srečanja: Sedaj pa še nekaj vprašanj o romanu Barbara oziroma Linden Tree, ki je v Sloveniji izšel pri celjski Mohorjevi družbi leta 1995 in ki ga je iz angleščine prevedla Nives Kreuh. Kdaj ste prvič pomislili, da bi ga napisali in kako je roman nastajal? Kako ste izbrali temo, imena, zgodbo? Koliko je v romanu avtobiografskega ali biografskega? Ste se pri pisanju naslanjali na kakšnega drugega avtorja ali roman?

Cilka Žagar: Za Rodno grudo sem napisala nekaj zgodb in gospod Ivan Cimerman mi je vedno pravil: »Pa napiši to, napiši ono...« Poiskati sem morala zaplet, da sem lahko povezala razne dogodke, ki so večinoma resnični, osebe pa so izmišljene. Če se mogoče pet dogodkov nanaša na eno osebo, sem jih včasih razdelila med različne osebe, tako da ni nobene prepoznavne osebe. V resničnih dogodkih sem videla neki smisel, podatek o določenih ljudeh v določeni dobi. Osebe večinoma niso iz Lightning Ridgea, ampak iz vseh večjih mest. Slovenci smo majhna skupnost, in če kdo kaj naredi, gre glas po vsej Avstraliji.

Vse, kar človek napiše, je avtobiografsko. Stvari sem doživela ali pa sem jih slišala ali brala. Vse to je postalo del mene. Avtobiografsko ni le tisto, kar osebno doživiš, ampak tudi kar osebno slišiš in veš. V roman sem tako vpletla doživetja iz svojega življenja.

Imena so nastajala sproti kot naraven produkt tega, kar sem pisala že prej, v prejšnjih zgodbah. Prvi rokopis sem poslala na Rodno grudo, da bi mi kdo kaj svetoval, da bi potem to obdelala. Oni pa so ta rokopis dali Mohorjevi družbi. Rekli so, da ga bodo sprejeli. Medtem ko sem jaz rokopis še eno leto popravljala in izboljševala, so mi poslali preveden roman, nad katerim sem bila strašno razočarana. Ravno ko sem v dveh mesecih vse popravila in poslala v Slovenijo, sem dobila sestrično pismo, ki je roman že prebrala. Dejstvo, da sem eno leto roman zaman popravljala, sem zelo težko prebolela. Če bi naslednjič prišlo do tega, bi raje sama prevedla s sodelovanjem kakšnega prevajalca. Nimam pojma, kako so roman sprejeli v Sloveniji.

Pri pisanju se nisem na nikogar naslanjala.

Primorska srečanja: Kako ste prišli do ideje o slovenskem mestecu Linden? Je na tem kaj resnice?

Cilka Žagar: Resnica je v tem, da je živel v Brisbanu naš prijatelj arhitekt Cveto Mejač. Naredil je načrt za del Brisbana, kjer so tudi ulice s slovenskimi imeni: Ljubljanska, Mariborska...; po njegovem načrtu so naredili tudi tamkajšnje vrtove... Vse to mi je dalo neko idejo, da poustvariš tisto, kar si izgubil.

Primorska srečanja: Veliko pišete o razmerjih med družinskimi člani avstralskih Slovencev, o prijateljstvih, vzponih in padcih. Razen glavnima junakoma vsakemu junakov namenite približno eno poglavje. Ste to vnaprej preračunali ali so poglavja nastajala sproti?

Cilka Žagar: Poglavja so nastajala sproti. Dejstvo je, da se v Sloveniji družiš z ljudmi, ki so ti blizu - ali so sošolci ali imajo isti nivo življenja. Tu pa je vsak Slovenec prinesel s sabo cel kup edinstvenosti. Tu živi gospa, ki doma ni nikoli šla iz vasi in prav tako tu ne gre nikamor. Poleg tega so tu tudi zelo izobraženi in sposobni, pa tudi politično različni ljudje. Tu je precej Slovencev, a se med sabo ne družimo. Meni se je lažje pogovarjati s kolegicami v šoli, ker imamo več skupnega, kot pa z raznimi Slovenci, s katerimi nimam nič skupnega. V večjih mestih se Slovenci bolj povezujejo, a se tudi večkrat prepirajo. Vsa ta nasprotja nastajajo, ker ljudje čutijo, da bi se kot Slovenci morali družiti. V začetku so jih povezovali jezik, vera, domovina in prva leta so se celo zelo intenzivno družili. Ko si tako nekoga spoznal, te je vsak vprašal, od kod si, kako si šel čez mejo. Povabili so te domov in videl si, kako živijo... Teh druženj je sedaj veliko manj.

Primorska srečanja: Tako kot vsi Avstralci so tudi avstralski Slovenci prihajali v stik z domorodci. Nekateri so se z njimi tudi poročali. Je tudi to del vsakdanjega, resničnega življenja?

Cilka Žagar: To je vzeto od tu. Tu sta dva Slovenca, ki sta poročena, imata družino z aborigini. Drugje bi težko govorila o tem. Eden je imel ženo in družino v Sloveniji, a je ostal tu.

Primorska srečanja: Ivan in Barbara se proti koncu romana zblížujeta in obiščeta Slovenijo. Se je večina Slovencev tako težko odločila za prvi obisk Slovenije? So se bali, kako jih bodo sorodniki sprejeli?

Cilka Žagar: Niso se bali sprejema pri sorodnikih, pač pa režima. Bili so politično aktivni ljudje in jim je bilo pod čast, da bi jih doma kdorkoli kaj zasliševal. Prvi obisk je bil težak zaradi strahu in jeze nad režimom.

Primorska srečanja: Ivan je šele po smrti postal del Barbare. Po Ivanovi smrti je postala samozavestnejša in močnejša. Kako to?

Cilka Žagar: Tudi za našo generacijo se časi spreminjajo, tako kot se spreminjajo za vas. V knjigi je ta prelomnica naključna, a ta prelomnica se vidi v vseh naših družinah. Naši moške so se po prihodu v Avstralijo čutili zelo negotove. Prva leta so v družinah moški prevladovali in imeli popolno oblast. Ker niso mogli nikomur drugemu vladati, so vladali doma, v družini svojim ženam in otrokom - da ne bi ostali sami. Moških je bilo več kot žensk, in pri njih je obstajal večni strah. Pri Aboriginih so moški zelo ljubosumni in nasilni do žensk. Vse to pa izhaja iz negotovosti.

Primorska srečanja: Kateri publiki je namenjen vaš roman?

Cilka Žagar: Roman bi rada namenila avstralskim Slovencem. Ker smo tako majhna skupina, je za generalno avstralsko publiko preveč slovenska. Nekaj vsebine bi morala spremeniti, bolj bi se morala osredotočiti na avstralsko družbo kot pa na slovenske detajle.

Primorska srečanja: Še vprašanje o neobjavljeni knjigi. Kakšen bo naslov knjige, ki jo sedaj pišete? V prejšnjem romanu je bila rdeča nit glavna junakinja Barbara. Kdo pa bo tu? Kaj ste izbrali za glavno temo?

Cilka Žagar: Naslov bo verjetno »Filozofi Lightning Ridgea« ali pa »Filozofski minerji iz Lightning Ridgea«. Mogoče bo naslov »Old Socks of Lightning Ridge«. Old Socks pomeni neparne nogavice, ki jih je vedno tako težko spariti s kakšnimi drugimi. Spravljaš jih v predal in nikdar ne najdeš para. Ne vem, če se tudi v Sloveniji to dogaja, a tu so vsi neparni ljudje, ne glede na to, ali so poročeni ali ne. Tako je s tukajšnjimi iskalci opalov. Glavna junakinja romana pa bo Magdalena.

Sedemletna punčka mi je napisala: »Če bi imela milijon, bi bila zelo bogata in bi me vsi ljudje imeli radi.« Čeprav je še tako mlada, je že vedela, kako pomembno je, če te imajo ljudje radi, in da te imajo bolj radi, če si bolj bogat. To mi je bil motiv nove knjige. Vsak predstavnik ene od dvainpetdesetih narodnosti v Lightning Ridgeu je pobegnil od nekod, iz svoje nesrečne situacije. Sem so prišli, ker so upali, da bodo obogateli čez noč in da jih bodo potem ljudje imeli radi. Vse, za kar se v življenju borimo, je, da bi nas ljudje imeli radi, da bi dobili moč, spoštovanje in vse, o čemer nekateri mislijo, da pride z denarjem. Upanje je skoraj bolj pomembno kot denar. Tu tako posebno moški živijo v upanju, ženske pa so prišle z možmi; romanu sem že nameravala dati naslov »I came here with my husband« (Sem sem prišla z možem). Veliko žensk se sedaj pritožuje. Možje tu nimajo »šefa«, urnika...; vsi imajo enake možnosti - od doktorjev pa do nepismenih. Tu gre še bolj kot v Barbari za ljudi okrog mene.

Janez Menart:

Pridiga, 1559

Naš rajni cesar Karol, mogočni Habsburčan,
je bil pobožen človek in po modrosti znan.
Rad vladal bi pravično in strogo s pravo mero,
rad trdno bi državo in eno sveto vero..
A vse zaman! Holanec in Sas in luteran
In knezi – vsi so vlekli le vsak na svojo stran.
Pod starost kljub boleznim in kljub betežnim letom
Iz Inomosta bežal je še pred lastnim zetom.
Od vsega razočaran, dejal si je ves strt:
»Pustimo svetne marnje in mislimo na smrt«
In sam se odpovedal je tronu in škrlatu:
kraljevsko krono sinu, cesarsko dal je bratu.
Sam je odšel na Špansko v svoj dvorec – samostan
in tam v samotni molil in delal dan na dan.
Sto ur si je naredil in trudil se nad vsako
le z eno samo željo: da dve bi šli enako.
Nastavljal je, popravljaj, a zmerom prej ko slej
So ene zaostale in druge ušle naprej.
Nekoč pa zažarel je od blagega nasmeha:
»Kako naj bi cesarstvo imelo več uspeha,
ko še celo te ure, izdelek mojih rok,
tiktakajo križkrazem, tako kot hoče Bog,
jaz pa z besedo, z mečem sem gnal se zaneseno,
da pisano cesarstvo tiktaka naj kot eno.
Zahvaljen bodi Jezus, da oči si mi odprl!«

Tako je rekel Karol. In srečen je umrl.
Zdaj spi v španjolski zemlji; končal je svoje boje;
a ure na tem svetu tiktakajo po svoje ...
Preljubi krščeniki, ta prilika uči,
da ena volja nikdar ni volja vseh ljudi.
Pri vseh stvareh je eden za stvar in drugi proti,
a tretji rad bi hodil po svoji tretji poti.
Zato nihče ne bodi le v lastni Prav zazrt!
Pustimo svetne marnje in mislimo na smrt!



Janez Menart

MARJAN MIKLAVEC SLIKAR S KRASA

Lani v novembru mesecu se je slovenskemu občinstvu v Melbournu in Sydneyu predstavil s svojimi slikami, slikar iz Sežane Marjan MIKLAVEC, V okviru projekta BRIDGE -MOST, kot kulturno izmenjavo Slovenija - Avstralija, je skupno z Marjanom, razstavljala še slikarka Veronika Rakuš.

Slikar Marjan Miklavc se je rodil leta 1938, izgnanima staršema v Italiji, Po vrnitvi v domovino 1, 1949 je nadaljeval študije v Sežani, Kaj kmalu se je povezal z likovno umetnostjo in za svoj življenski cilj si je izbral slikarstvo, Navezan na kraško pokrajino, se je njegova tenkočutna slikarska duša vsa predala Krasu, ta pa je izzval njegovo slikarsko ustvarjalnost, Posvetil se je temu izzivu, ujet v ta kraški svet je slikal, začel kot samorastnik, rasel in zrasel v umetnika. Ves predan naravi in iz okolja v katerem živi, z občutki riše in slikal, z vsemi detajli, do vseh potankosti ustvarja ta svoj kamniti svet.

Slika v raznih tehnikah, poskušal se je v perorisbi, ustvarja z oljem, ogljem, akrilom, očitvidno največ ustvarja v akvarelu, kjer je najučinkovitejši, jasen in živahen, S svojimi mojstrovinami ni ovekovečil na platnih le Krasa, preromal je vso Slovenijo, s pridom povsod uporablja skicirko in čopiče! Aktivno se še vedno udejstvuje slikarskih kolonij, seminarjev, taborov, delavnic itd, Temu pričajo njegova dela razstavljeni v njegovi stalni galeriji, ki jo ima v Ulici Talcev 20 v Sežani . Slike in motivi iz raznih delov naše domovine. Menda tudi ni večjega kraja v Sloveniji, da ne bi razstavljal svoja dela, Prvič se je predstavil na skupinski razstavi v Mali galeriji v Sežani in do letošnjega leta (1997) je imel 15 samostojnih razstav, prejel 10 raznih nagrad in sodeloval na več kot stotih skupinskih razstavah in dvakrat je samostojno razstavil izven Slovenije. Je seveda tudi član raznih likovnih združenj in društev v Sloveniji,

Lani je dal natisniti koledar za leto 1997, reprodukcija črno-beli tisk z naslovom: KRAŠKS IN ISTSKE SPAHNJENCE s podnaslovom (obnovimo našo kulturno dediščino). Koledar sestavlja 12 njegovih slik, hiš s spahnjenco, izrazita arhitektura slovenskega Krasa, Professor dr. Mirko Juteršek je v spremni besedi poleg drugega dejal sledeče: "Slikar Marjan Miklavc v svojih slikah ovekoveča njemu in mnogim drugim nedvomno domač kamniti svet, zadal si je nalogo, da z risbami opozori na vsaj ponekod še vedno ohranjene a zaradi redkosti vse bolj zanimive kuhinje v obliki spahnjenc. Z risbo s tušem podaja slikar podobe te izjemne kamnite dediščine Slovenije na stiku s Sredozemljem, predvsem zaradi jasnosti in lažjega razbiranja naravne ograjenosti the spahnjenc, kot prič preteklosti v enoten, po obsegu in velikosti stavb pa različno urejen kamniti prostor. Podaja doživetje kamnite lepote sedanje resničnosti s prizvokom sentimentalnosti, saj bo jutri vse skupaj lahko samo še dragocen spomin".

Avtor sam pa o teh slikah, ki so res prava mojstrovina, pravi takole: "Koledar (1997) "Moje proizvodnje", ki je nastal v letošnjem letu (1996) ob opozorilu ljudem, da skušamo ohraniti tisto lepo arhitekturo, ki jo še nekaj imamo na Krasu. Ta, namreč preveč hitro izginja vsled malomarnosti ljudi". Od kdaj že z žalostjo ugotavljamo, kako hitro izginja podeželska arhitektura. Vasi v vseh regijah Slovenije so si, postale podobne. Ne uničujemo samo narave, temveč tudi kulturo. Marjan se tega še kako zaveda in skuša rešiti kar se rešiti da, vsaj na platnu. Vsaj to bo njegova kulturna dedina, ki jo bodo podedovali zanamci!

Lojze Košorok
15/2/1997





Osi sveti

(1. listopad)

Sprva se je spominjala Cerkev z javnim češčenjem samo mučencev. Šele pozneje so se jim počasi pridružili tudi svetniki, ki niso bili mučenci. Število mučencev pa je zlasti v Dioklecijanovi dobi tako naraščalo, da ni mogel dobiti vsak svojega godovnega dne. Zato je povsem naravno, da se je Cerkev odločila za poseben spominski dan, ko naj bi se spominjali vseh mučencev skupaj, da bi tako nobeden ne ostal brez češčenja. Tak dan je bil od začetka 7. stoletja dalje v Rimu 13. maj, dan posvečenja starega rimskega Panteona v cerkev Marije Device in vseh mučencev. Dobrih sto let pozneje je posvetil Gregor II. v baziliki sv. Petra poseben oratorij med drugim vsem mučencem, spoznavavcem in popolnim pravičnikom, ki so kjerkoli na svetu zaspali v Gospodu. S tem je bil praznik vseh svetih že nakazan. Za 13. maj so prihajale množice romarjev v Rim, Toda pokazalo se je, da v tem času primanjkuje v Rimu živeža za domačine in številne tujce, zato je Gregor IV. prestavil praznik vseh svetih od 13. maja na 1. november ter hkrati naročil Ludviku Pobožnemu, naj v frankovski državi uvede ta praznik. To se je zgodilo 1. 835.

Čeprav je praznik vseh svetih po svoji vsebini praznik zmagoslavja, praznik veselja nad množico pravičnih, ki gledajo božjo slavo, ga vendar prekriva otožna misel na rajne, na verne duše, ki še trpijo v vicah in ki se jih spominjamo naslednji dan.

V ljubljanski okolici (Vižmarje) in tudi drugod so se oblekli ljudje ta dan v črno in odšli na pokopališče. Grobove so -- po poročilih, kar jih imamo -- vsaj že pod konec prejšnjega stoletja lepo krasili s cvetjem, mahom in svečami. Lepa navada se razrašča danes v prazno bahavost, kakor se tudi neokusni kamniti nagrobniki čezdalje bolj šopirijo tudi na preprostih podeželskih pokopališčih.

Stara in po vsej krščanski Evropi razširjena je vera, da se na vseh svetih dan ob večernem zvonjenju začno *vračati duše* iz vic na svoje domove. Do zvonjenja naslednjega dne so rešene trpljenja. Z zvonjenjem so že nekdam hoteli rajne buditi. Tako poroča vizitator Pavel Bizancij 1. 1583, da so na Goriškem pred Ivanjem in o vseh svetih, pred dnevom vernih duš, vso noč zvonili, da bi zbudili mrtvece.

Tega se spominja dolenska pesem:

*Praznik vseh svetnikov teče,
Jezus vernim dušam reče:
»Le vesele bodite,
saj več nazaj ne pojdete!«*

*Ena duša mi zavpije:
»Pomagaj, Jezus in Marija,
pomagaj tud ti, bratec moj,
da ne bom šla nazaj nocoj!*

*Tam je daljša ena ura
kakor tukaj tisoč dni.
Strašne rajtenge so tam,
da jih popisat nismo v stan!«*

Poganska vera v vrnitev duš rajnikov je dobila krščanski smisel: sam Jezus je tisti, ki spušča duše iz vic, duše pa se zanašajo na posebno priprošnjo živih, da jih bo njihova molitev odrešila prav to noč. Odtod post, odtod pobožnost, odtod vztrajna molitev rožnega venca.

(Source: Praznično leto Slovencev, Niko Kuret.)



Iz ciklusa

Permi v važi

21.9.1997
Sydney

13

Poleglo se mi je politje indijansko,
ves mi z njim odsel je mik posvetnega blaga,
sč slovencev trenje več me tlači mi duha.

V nožletičes Svetloba mi odpira vrata,
nikala v meni so obstala, naravnost gem,
pokončno, Milost v mislih spremelja me v nožneno
jutišnyega dne v lučeh pritleknege sveta.

Padi so za mano, le eden me še čaka -
sred vrakega koraka jaz namy pripravljena
popravljam si žiljony v Oustran naravnoma,
ko z vednim srcem čakam na labodjo pesem ...

Vem, da kamor čes me vzema, me pojdem sem -
Zi bezen, moji lepa žalost, me objema ...

Paulo Gruden

Prijateljem in znancem, dragim bralcem,
svobodnih razgovorov v tople spomin
Dobler, me je se kaj - za vesak slučaj!



Milsons Point, Sydney

Cedric Emanuel

Brane Gradišnik,
born 1951 in Ljubljana. Studied history of art and sociology at Ljubljana University and took his M.A. degree in creative writing at the University of Lancaster. He published three books of short stories, a suspense story 'The Other Man', 1990, and a novel 'Lethe', 1985. Apart from being a fiction and script-writer, he translates, mostly from English (G.K. Chesterton, Fl Pearce, A.A. Milne, R. Adams, M. Twain, K. Vonnegut, J.M. Cain, R. Ellison, J. Dickey).

MOUSEDAY

As we are on our way to gather chestnuts, the day doesn't seem to be unusual at all. It's Sunday morning. The cold is delicate, interwoven with fresh and translucent light that thickens amidst the trees into slating sheaves, mingling edgelessly with rotting leaves underfoot. The children are nice, vivid, rosy. We are holding polythene bags in our hands. We are garbed into autumnal colours, brown, red, ochre. The girl has a muted red overcoat, her golden hair spills over the collar and down her back as she moves felinely, stepping over the roots, never stumbling, although her gaze is lifted towards me and beyond, to the thinned tree-crowns, searching for the elongated chestnut leaves.

"Wait," I say, "those are beeches, we won't find anything here, except perhaps a mushroom of some kind, though it is already late for mushrooms."

"I hope they haven't picked them all," she sighs. The little boy is too young to be in complete command of his body in the condensed, rugged space of forest hollows and shades. I am holding him by the hand and he returns the pressure, then breaks free, taking a few independent steps towards a toadstool with its red cap strewn with white dots.

"Careful, that's a fly agaric, don't touch it, that's a poisonous one."

He comes to a halt in his chequered coat.

"Fly agaric," he repeats, "fly agaric, fly agaric," memorizing almost inaudibly.

"What will happen if I touch it?"

"You'll drop dead," says the girl.

"No, but you'd be sick."

"You'd change into a toad. Or into a fly."

The boy crouches over the fly agaric, gazing at it, enchanted.

"Nice."

He cannot tear himself away, although I urge him that we must carry on, deeper into the forest to where the chestnuts grow; he withdraws his hand, stamping stubbornly until a man in blue track-suit appears on the path below us, running uphill with a dog at his heels.

"What's he doing?"

The blue track-suit keeps flashing from among the trees, becoming ever smaller.

"The dog is chasing him."

"No, he's taking it for a walk."

"He's jogging. They all do it nowadays. Run, that is."

"Someone's after him."

"Who?"

"He's just fat and wants to slim."

"He isn't that fat. He isn't nearly as fat as you are, daddy."

"Who's after him?"

First the rustling dies away, then the thud of his strides over the trampled ground and we are alone again. I gaze around, everywhere the trees rise up, it is quiet, veiling walls of the morning are stepping asunder, the ferns tremble in the sunny specks, we are quite alone, the children and I, the somnolent forest and sky all around us.

"Let's go! Move!"

"Where to?"

"To where chestnuts are, of course, over there across the hill, they certainly grow there, we must just reach the dell, we'll fill our bags there and then we'll go home, cut the chestnuts, bake them and eat them up."

"I'll keep mine."

"You can't keep them. They'd go mouldy."

But the boy is, as usually, skipping his tiny thoughts too fast for me. "Are there any wolves here?"

I smile.

"No, there aren't any wolves in these forests any more, there are no more wolves, they died out, the hunters have killed them all."

"With guns?"

I nod and walk on. The boy tires in the middle of the slope, his legs giving way. For a while he resists gravity, then he slumps. I take hold of him under the arms, lifting him piggyback with one movement, and he settles astride my neck

allowing me to clasp my fingers around his ankles. Surely he's looking about inquisitively as I walk up the hill, he's so high and he's the first to see the engrossed pair at the bench where the footpaths diverge. Nevertheless he is quiet until we have left the embraced pair far above and started to descent into a gorge overgrown with chestnuts.

"Do they love each other?"

"Uh-uh."

"Like you and mummy?"

"They have only just begun."

"Begun what?"

"To love each other."

"Is that good?"

"Good, why not, everything that has just begun is good," I answer, hearing the bells from behind the hill, summoning to mass. The children hear them too, we stop, listening for some time to the even, melodious ringing.

"It's the church-bells," says the girl.

"They are tolling."

"They are calling the people into the church."

"Tolling-calling? Tolling-calling."

"Daddy, what exactly is a church?"

"A place of worship."

"Of what?"

"Where people talk to their God."

"Daddy, tell me, but this time be serious, all right? - is there really a god?"

"Hm, sometimes there is, sometimes there isn't, I mean, for some there is, for others there isn't."

"How come?"

I shrug.

"Isn't there one for you?"

"Listen, some people believe in him and for them he exists, others believe there isn't and for them he doesn't. As for myself, I don't think there is one, either."

"Uh-uh," says the girl, moving, plunging downwards.

"Chestnuuuuts!" she calls out.

"Chest-nuts, chest-nuts," the boy keeps singing in two tones, echoing the bells, expanding his chant with another new word, "Chest-nuts exist, chest-nuts exist!" He begins to twist on my shoulders, he wants to get down. I reach back with my hands, touch his body, take hold of him and swing him over my head to the ground.

Strollers rarely come across this damp and sombre dell. There's plenty of chestnuts, the

fruit making a blanket beneath the trees, even more of them hidden below the layer of mouldering leaves and tiny twigs left from the last winter. At first we gather the ones that have fallen out of their husks by themselves, then we get some sticks and start picking out the prickly shells from the layers of withered nature. The children are bringing them to me, afraid of the spines, I am smashing the husks with my heel, parting them with stiff fingers, so that the chestnuts can roll out, and the children pack them into their bags, sometimes quarrelling as to which is whose, who saw it first, who brought it to me. In the meantime, the sun rises up, the ground steams, I open ever new husks automatically, reflecting upon how much more shall I have to tell them yet, how little they know about life. I hear the girl's muted outcry, I look at her as she crouches amongst the leaves, parting them once again: the hardened soil has opened up, disclosing underneath the bleached skeleton of some tiny animal, a mouse or a shrew or a mole.

"Oh no! What is it?"

"Probably a mouse."

"is it dead?"

"It is and it isn't, a mouse isn't aware of its death, death is something you have to be aware of, and a mouse cannot die because it has no consciousness, it's immortal, in a way."

The children have already become used to my philosophizing and they accept it with a cautious, absent-minded silence. They may be right. Even I wonder, this melting morning, about my Pythian answers.

The boy touches the tiny bones, his thumb and forefinger caressing the frail skull, excited he fingers it over and over, he has to touch everything, a little while ago it was the toadstool, now it's the mouse.

"Perhaps it's not a mouse at all," says the girl.

"Yes, it could be a shrew."

"I didn't mean that."

"Well, what did you mean?"

She shrugs.

"Perhaps it's not a mouse... or a shrew... perhaps it's something else. Something quite different."

She doesn't want to tell me.

The boy is still touching the bones that are too slender to be lifted.

"Will I be a mouse now?"

"No."

"I'll be a mouse."

"No, you can't be a mouse."

"Why not?"

"Oh, shut up!"

We are silent for a while. Hesitatingly the boy removes his hand. We cover the skeleton with clods of thawed soil and leaves.

"Well, if we want to fill our bags," I say, feeling their indecision, "we'd better hurry."

It gets colder and darker when we scabble silently on, filling our bags, slowly working our way up the slope of the next ridge over which the wind is now carrying the solitary chime from the churchyard. All of a sudden the bags are nearly full and we come to a halt not quite knowing what to do next.

"Are the people going into the church again?"

"No, that's the death-bell, someone's dead, they are going to the funeral."

The boy stares intently through the trees below, towards the marshy plain, trying to hide his numb hands into his pockets.

"The mouse? Is it the mouse?"

"Is it ringing because we buried the mouse?"

"Daddy, we can go now back and you can revive the mouse."

The uneasiness strikes me then for the second time: I hear the stifled breathing of the forest, the sky is leaning upon the hills beyond the moor, it clings to the earth, not wanting to let go, everything is motionless and even I am fettered in this embrace. I shift from one foot to the other to tear myself out of it.

"You know it can't be done," I say, waving a hand, "that's silly, did we come to gather chestnuts or are we just going to stand here doing goodness knows what?"

Did they expect exactly those words? It seems so: they don't pay attention to me at all. It is as if they were reading from the same book, but constantly jumping ahead of me, to the next page. The boy suddenly discovers he's hungry and says he wants to go home, the girl says she'll be late for her badminton. I gaze at the sun suspended in the south, small and pale, surrounded by tattered clouds, it is close to midday, I march after the children who are going back along our trail, we halt at the bottom of the dell by the heaps of leaves and emptied, squashed husks, we are quite small among the thick trunks, the children stirring the leaves, no

longer remembering where we buried the skeleton.

"Do you think he's gone?"

"Who?"

"The mouse."

Taken aback, I realize I don't understand. Was my mind equally strange when I was a child?

"Let's go, let's go," I say, taking them by the hand. The ravine is as lonesome and sombre as some actual ancient burial ground, and up the slope my heart begins to pound while the children are for a wonder sturdy and agile, overtaking my every step so that it seems as if it was them who were helping me, guiding me out of the forest.

They have stopped asking me about the mouse, but I am too tired to wonder any more. Out of breath, I reach the top. In spite of my dizziness I set the boy piggyback, hurrying past the bench, trying with a song to divert the children, to draw them away from the pair who are now sitting apart, the girl with red-rimmed eyes, twisting the handkerchief in the cup of her hands, the man staring ahead, his face tight. I urge my daughter to walk faster. I decide that we won't go over the hill where some new trap is possibly waiting for us under the leaves. Instead, I turn down the forest path, walking quickly, the weight of the boy bouncing around on my shoulders. When I round a mossy boulder, I catch sight of the man in the blue track-suit holding a leash with an open collar. He is gazing around him, jerkily turning his head.

"Has the dog run away from him?"

"Has the man run away from the dog?"

Of course, he is looking for his dog. Why not? The dog must be somewhere around here, following its hunting instinct or sniffing at some other dog's traces. Or maybe it ran off to fetch his master a stick. Or a branch.

A leash? A branch?

And I can't help it any more, my mind has wandered to far. The skin at the nape of my neck contracts and hardens, and an image forms on it, made of needles and pins. I recognize it without seeing it, creeping up from behind me: the branch, the leash, the swaying body.

I rub my neck, tearing the vision off, and look at the children. They are watching me intently.

Without any warning, I grab them and pull them, forcing them to run.

As we hurry off, the girl falls silent. She is pondering, I can feel it.

The boy still wonders.

"Daddy, perhaps the dog was a wolf?"

And, after a second, "Daddy, are there any witches here?"

"No, the dog wasn't a wolf. No, there aren't any witches here, I reply curtly, at the same time imagining the end of our trip: how my doubts about paternal powers gradually increase until the two already grown-up children, actually my daddy and mummy, carry me home and put me to bed. It is obvious that the whole world is at their disposal while I have retained only the closing space of denial, the passive role of a disbeliever, forced to set bounds to their lives. But what is supposed to happen on a day like this when their world invades mine so that all my strongholds give way? Through breathlessness and perspiration, shudders begin to pervade me, numbly I set one foot in front of the other, one in front of the other, letting the children pull me, push me. The forest is too autumnal, too dark. The first drops are falling. The children, like some resolute Hansel and Gretel, keep leading me towards' rescue, I'm running between them, stumbling over twisted roots. The drops are very cold, colder even than the air in my lungs. The reports I hear, booming like distant rifle shots, are very sinister until the girl says, "The soldiers, must they train shooting even on Sundays?" and I remember, yes, of course, there is a shooting-range right over the hill.

"Just like your badminton," I gasp.

"Are they dangerous?" asks the boy.

"No, no! There is a slope in between, the bullets couldn't reach us, the shooting-range is fenced-in, and anyway, they are using blanks," I keep panting, but nevertheless I race, bent forward, thinking only that I mustn't trip over, not just now, for I don't want the children to pick me up and heave and carry me out of the forest. Do they sense any of this, or do they think we are running from the rain? They are silent again, this race is an effort to them too, and something mute, so it seems, is going on among us, within us, something that can never end.

But the end is nearly there. In the next moment we are at the road that rims the forest along the railway, separating it from the town, full of

houses and wires, cars and windows, the tension lessens, it is only a few hundred paces more to go along the deserted Sunday pavements, and before I know our house rises in front of us at the end of the street. Then the bell tolls again, from the cathedral spire, it is one o'clock, the sound stirring up memories.

"Daddy," says the girl, "but there was one before, wasn't there?"

"One what?"

"God."

"Before? What do you mean?"

"Before he went to pick chestnuts," says the boy enigmatically.

"No, silly, before, in olden times."

"Well, everybody, believed in him, so he must have been right there among them," I say, gazing after a vanishing car full of Sunday passengers.

"Perhaps he died?"

"Died?"

"Yes, he doesn't live any more because he died. He couldn't just vanish into thin air."

"No, no, there is no god, and besides, god is something that cannot die, something eternal."

The girl desists. But god, despite my words, doesn't leave me, and while we are entering and my wife is divesting us of our clothes, putting them to dry by the fire, I imagine him how he has dragged himself into solitude, how he is awaiting death while the table is already set for lunch and the children shake the chestnuts out of bags and onto the floor and set them into rows, as soldiers or toy cars, and I start shouting at them to stop it at once and take their seats at the table, just like a very dying god in whom, of the whole world, only two children still believe - because they believe in everything.

And yet one must live, one must live as long as possible, with this thought, the last before lunch, before I silently start breaking our bread, I stare through the window towards the forest overgrowing the nearest hill. At the back of this hill there lies another one. Beyond is the dell in which, under mouldering, decomposing leaves, in the loosened earth, amidst the grubs and larvae and the rotting, decaying seeds and twigs and fruits lies the skeleton of the immortal, everlasting god-mouse.

KNJIŽNI PREGLED

Ljudem ob poti

Katerina Fistrovič

Izdano v samozaložbi, Ljubljana 1993

Podatki in struktura

Pesniška zbirka na 69 straneh malega A5 formata vsebuje uvodno pesem "Če se srce odpre" in devet različno naslovljenih poglavij. (Iskanja v mraku Ta lepi trenutek, Blizu in daleč, Tvoja igra, Molitev, Tisto najino jutro, Pogovori z dušami. Pogovor ob kavi, In to je življenje.) Risba na naslovnici je delo akademske slikarke Veselke Sorli Puc, medtem ko je spremne besede na rahlo rožnatih platnicah sestavil Marjan Kovačevič-Beltram.

Igrajmo se analitično znanost

S pomočjo računalnika smo včitali celotno zbirko in izvedli pomensko analizo najbolj pogostnih besednih sklopov, ki se jim reče "samostalniška fraza", "predložna fraza" in "glagolska fraza". Namen te analize je bil naslednj: (1)želeli smo dognati katere besede dajejo vodilni utrip tej izjemno intimni in lirčni pesniški zbirki. Z drugimi besedami: kako je besedni izbor Katarine Fistrovič vplival na lirčnost in intimnost "Ljudi ob poti". Drugi namen je bil tudi pokazati, da se lahko opis pesniškega dela "kvantificira" na osnovi določenih meril, ki se jih držimo in potem njih rezultate obrazložimo na karseda "neoseben" ali "objektiven" način. Namen analize ni bil intepretacija celotnega dela, temveč zgolj dela zajetega v definiciji (1).

1. Samostalniške besedes ki se pojavljajo najbolj pogosto so predstavljene v tabeli SAMBES. Frekventnost besede je urejena v padajočem razmerju.

Srca	18	noč	5	spomin	3
dan	15	objem	4	svet	3
duša	15	beseda	3	tema	3
solze	8	listje	3	življenje	3
dzani	7	mrak	3	češnja	2
jutro	8	oci	3	dež	2
sonce	6	pogled	3	drevo	2
večer	6	pot	3	gora	2
cvetje	5	roka	3	hrepenenje	2
nebo	5	snežinke	3	igrača	2

Tabela SAMBES: Najbolj pogootne samostalniške besede in pojavnost v Ljudem ob poti

2. Pomenskost in funkcija srca.

Pomenska umeščanost besede srce v besedilu, kjer se pojavlja beseda kot samostalniška fraza ali njen del, kar je v največ primerih predložna fraza. Nosilnost pomena smo kategorizirali na zelo preprosto vloga srca, ki je dvojna. Prva funkcija pomena srca je njegova aktivna udeleženosť v dejanju. Druga funkcija pomena srca je pasivna so-udeleženosť v dejanju ali stanju, pogostno izraženo kot "zadnja postaja", namen ali naravnosť zunanje dejavnosti, kot dajanja, bolečine, ali privijanja. Tabela POMENSRCA kaže pomensko naravnosť najpogosteje zapisane besede srce.

Besedni zapis	stran v zbirki	funkcija
Srce krvavi	5	A
Mojega srca se dotika vsak dan več praznih dlani	5	P
Ča se srce odpre	5	A
rada bi ta lepi trenutek ... obdržala v srcu	17	P
noč ... dotaknila človeških src	19	P
Saj je samo moje srce	25	A
čim večkrat njemu dam srce	25	A
me zaboli globoko v srcu	27	P
in z mojim srcem se igraš	32	P
... ta rana v mojem srcu kot vrelec življenja	37	A
... si se privil k mojemu srcu	41	P
se je prebudilo dvoje	44	A
košček srca ste zapustili mi	51	A
z najglobljim delcem srca sem začutila	61	A
ko te objemam okrog srca	67	P
ko se mi s srcem izviješ iz objema	67	A

Tabela POMENSRCA: pomenska naravnost najpogosteje zapisane besede srce

3. Trije pomenski grozdi

Najbolj povedni del te besedne analize so različni pomenski grozdi besed. Računalnik jih je opredelil z lastnostmi živega in še bolj izrazito deli človeškega telesa in njegove dejavnosti. Besede ki sodijo v to kategorijo živosti imajo najvišjo zapisno frekvenco in so:

dlani, duša, oči, otrok, roka, solze, srce

Drugi pomenski grozd sestavlja naravni pojav ki je vezan na izmenjavo dneva in noči in je pomenoslovno izjemno blizu glavni funkciji srca to je ritmu in ponovljivosti bitja. Besede ki se nahajajo v tem spisku imajo drugo najvišjo zapisno frekvenco in so:

dan, jutro, mrak, nebo, noč, sonce, tema, večer

Tretji pomenski grozd tvorijo predmetno naravo ki je vezana na metaforično informacijo in prilikovanje čustev. Besede ki se nahajajo v tem spisku imajo tretjo najvišjo zapisno frekvenco in so:

česnja, dež, drevo, gora, listje, polje, sneg, snežinke

Umetniški vtis in informacije

Opis, ki temelji na pomenoslovni analizi se lahko raztegne na desetine ali stotine strani popisane z ugotovitvami, ki same po sebi ne pomenijo dosti, če bralec ne poseže po literarnem delu.

Dela je emotivno zrelo in je več kot vredno branja. Torkman si je privoščil objavo pesmi Katarine Fistrovič z največjim metaforičnim nabojem:

OBJEM

Ko te objemam
okrog srca,
mi je tako lepo,
kakor da bi s teboj
plesala
skozi vesolje.

Ko se mi s srcem
izviješ iz objema,
mi je tako hudo,
kakor da bi ti nesla
marjetico
na grob.

Pa še to

Ena stvar pa je ki me moti. Zbirka je izšla samo v 300 izvodih. Super - premalo. Bralec se bo prepričal o resničnosti te trditve samo če si prebere izbrane pesmi Katarine Fistrovič na Internetu "www.infoshare.com.au/svobodnirazgovori.html" in si potem kupi zbirko, če je na voljo še kaj izvodov. Za informacije o razpoložljivih knjigah in virih objavljenih v Svobodnih Razgovorih (Free Dialogues) pošljite elektronski dopis na "infos@world.net". Uredništvo bo poskrbelo za takojšnji odgovor.

Torkman

STALIN IN TITO

By Ivanka Škof

Leta po vojni so bila zelo razburkana. Italija je pritiskala na zaveznike, naj ji pomagajo pri ureditvi obmejnega pasa z Jugoslavijo. Hotela je imeti del Primorske oz. cono B. Pri tem bi bila zelo prizadeta celotna Slovenija in Jugoslavija. Študentje smo skoro vsako nedeljo demonstrirali. Že v jutranjih urah smo se zbrali pred domom in v vrsti po štiri smo odšli na trg. Peli smo udarne pesmi, vzklikali "Tito, partija; Tito, Stalin; čigavi smo mi, Titovi.

Leta 1948. nas je upravnica sklicala v jedilnico in prisluhnili smo radijskim poročilom. Titov govor je bil za nas pravi pretres. Govoril je počasi in povdarjal je vsako besedo. Rekel je, da nas je Stalin obsodil, da je Jugoslavija zaplavala v imperialistične vode in izdala socialistično demokracijo. Vse do tega dne smo gledali v Rusijo, kot rešiteljico izpod fašizma in nacizma. V Stalinu smo videli velikega brata, ki bi nas branil v slučaju napada s strani zapada, posebno Italije. Naši politični krogi so najbrž poznali Stalinovo drugo plat, a preprosto ljudstvo ni bilo seznanjeno z njegovim zločinstvom, ki ga je izvajal nad ljudmi, ki niso ponižno se klanjali njegovi diktaturi. Zapad nas je bojkotiral, ker smo bili socialistična država. Vse vzhodne komunistične države so potegnile s Stalinom. Najhuše nasprotnice Titove Jugoslavije sta bili Albanija in Kitajska. Kako se bomo izvlekli iz povojne krize? Sami brez priiateliev s strani zapada in vzhoda. Države, ki se niso strinjale ne z zapadom ne z vzhodom, so ustanovile nekako zvezo neblokovskih ali neuvrščenih držav. Bilo so: Indija, Kuba, Egipt, Jugoslavija in Indonezija. Voditelji so se večkrat sestali in skušali reševati probleme, ki so rastle iz dneva v dan in grozili z atomsko bombo. Bojazen te katastrofalne vojne je visela nad ljudmi vsega sveta, kot velika mora, skozi nekaj desetletij.

Naj se spet vrnem v jedilnico, kjer smo poslušali Titov govor. V dom so prišli iz občinskega komiteja in rekli, da naslednji dan bomo šli v povorko in da bomo vzklikali: "Živijo Tito, dol s Stalinom!" Ne vem kaj me je napotilo na podstrežje dôma, tam sem našla lajno. Bila je prašna. Očistila sem jo s petrolejem, namazala z oljem, zavrtela ročico in oglasila se je melodija, ki je enakomerno ponavljala isto pesem. Ostali dijaki so bili že na dvorišču po štiri in štiri v vrsti. Opasala sem si lajno in stopila na čelo povorke. Korakali smo v taktu iz lajne, se prešerno, mladostno smejali zkozi mesto Tolmin. Na trgu so se nam pridružili še dijaki iz gimnazije in druga tolminska mladina. Peli smo in vzklikali Titu in partiji. Drugi dan smo odšli v šolo, med poukom je nekdo potrkal na vrata razreda in zahteval, da pride Ivanka Sluga ven. Odvedel me je na Komite, ki je bil v občinskih prostorih. Ob vstopu v sobo sem videla dva oficirja, ki sta stala ob oknu in za mizo je sedel mož v civilni obleki. Vprašal me je, če vem kdo mi plačuje šolanje in bivanje v dijaškem domu. Rekla sem mu, da sem hvaležna Jugoslaviji za to. On pa je skoro zakričal in rekel, da to ni res. Da sem včeraj dokazala mojo nehvaležnost do Tita in Jugoslavije, iz katere sem se norčevala ves čas demonstracije. Tako, da so se vsi Tolminci smejali moji lajni, namesto, da bi se resno zamislili v tragedijo, ki jo je Stalin naprtil naši državi. Za kazen so mi odvzeli štipendijo, ki je krila mojo hrano v dijaškem domu. V šolo lahko še vedno hodim. Toda starši bodo morali plačevati dom in prehrano. To pa

moji starši bi ne premogli, ker so še vedno živeli kot pogorevci na Mršah. V nedokončano hišo na Artvizah so se vselili šele leta 1949. Objokana sem se vrnila v razred. Zdelo se mi je, da se je svet zrušil in pokopal moje sanje, da bom postala učiteljica. Vse te sanje, ki so tlele v meni, ko sem že kot otročiček, stiskajoč papirčke trgovinskih vreč pod pazduho, ponavljala dan za dnem, da born "čita", kar naj bi bilo učiteljica.

Očitala sem si prešerno naivnost in vsa objokana sem odšla v klop. Po pouku je predsednica mladine, Pavla Berne, sklicala kratek sestanek, nato šla v kuhinjo h kuharici Zinki in ji naročila, naj da na vsak krožnik, ki ga bo servirala učencem našega letnika, žlico manj hrane, da bi tako jaz lahko ostala na učiteljišču. Tako so si moji sošolci odtrgali od ust, da sem jaz lahko nadaljevala s študiranjem. Večkrat se vprašam, če bi današnja mladina storila kaj takega. Mi smo bili generacija, ki je v vojni prestala marsikaj hudega in smo zato čutili do vsakega, ki je bi tako ali drugače prizadet. Današnji ljudje gledamo le za svojo korist in se redkokdaj zmenimo za druge. Moje sošolke so mi pomagale tudi z oblekami. Vsako nedeljo, ko smo imeli dovoljen čas, da gremo lahko na sprehod, je katera od sošolk prišla k mojemu pogradu in mi potisnila v naročje jopo ali obleko ter me povabila na sprehod. Ob nedeljah sem ostajala v sobi, dokler se ni moja obleka posušila. Imela sem samo eno, in nedelja je bil čas, ko smo si oprali, da smo v ponedeljek šli v svežem oblačilu v razred. V kolikor mi ni nihče posodil obleke, sem morala ostati v spalnici. Z menoj je večkrat ostala tudi Marica Zadnik. Tudi ona je bila iz številne in revne družine. V času državnih praznikov sva ostajali v domu, saj nisva imeli denarja za vlak, da bi šli domov. Kuharicam ni bilo po godu, saj je morala zato ena ostati v domu, da nam je kuhala.

Pri upravnici dôma, nisem našla pravega razumevanja. Krpice, ki sem imela za vložke in sem jih rabila od samega začetka moje menstruacije, so bile že vse izprane in potrgane. Denarja nisem imela, da bi kupila druge, zato sem odrezala kos rjuhe in si sešila vložke. Niso dobro služili namenu, ker so bili pretrdi in niso absorbirali krvavenje. Druge izbire nisem imela. Včasih sem si morala z jopo zakrit zadnjico, ker je madež bil viden na obleki. Rjuhe smo prali v velikem cementnem koritu. Ko je moja rjuha bila na sušilu, je upravnica opazila, da je rjuha krajša kot ostale. Prinesla jo je v jedilnico in hotela zvedeti kdo je rjuho odrezal. Počasi in v strahu sem se dvignila in izdajala besedo: "Jaz". Poklicala me je v pisarno in mi zrekla vse mogoče. Da sem nehvaležna državi, ki me šola, da kvarim državno imovino in da me ima vrh glave, ne le ona, temveč tudi naša ljudska oblast. Zrla sem v njo in po licu so mi polzele solze. Iz mojih ust ni prišla niti ena beseda. Sovražila sem jo, ker se ji ni zdelo potrebno, da bi me vprašala zakaj sem to storila, Zdelo se mi je, da ni vredna mojega pojasnila in da najbrž ne bo razumela, če ji povem resnico in pojasnim moje težave ter revščino moje družine. V njenih očeh sem bila pokvarjena mladinka, ona pa v mojih burzvazijka, ki ne razume revščine. Bila je pravo nasprotje učitelja telovadbe Mirka Filija, ki nam je bil velik prijatelj. Kako naj bi tej debeli samici razložila, da so moji vložki, ki mi jih je preskrbela profesorica v Hrpeljah, že vsi izprani in da nimam s čim zaustaviti mesečno krvavenje.



Jožef Tominc: *Gospodična s kamelijo*, (ok. 1. 1840)



Veno Pilon: *Čipkarica*

JULKA FORTUNA-GANTAR



Nekaj besed o Julki Fortuna-Gantar, tej izredno radoživi in delavni kmetici, klekljarici in pesnici: Rodila se je v Malenskem vrhu nad Poljanami kot deveti otrok (leta 1916) v ugledni in premožni kmečki družini Janeza in Frančiške Gantar. Za časa življenja Ivana Tavčarja je bila v njihovi hiši gostilna. (Pisatelj se je -- kot toliko drugih obiskovalcev Blegoša in njegovega predgorja -- rad tu ustavljal, kar je tudi opisal v povesti *Cvetje v jeseni*.) V drugem Gantarjevem posloplju pa je bila šola, ki je predstavljala kulturno središče kraja. Po letu 1920 so kmečki fantje in dekleta v njej prirejali tudi igre in pevske nastope. Ob jesenskih in zimskih večerih pa so se ljudje zbirali h klekljanju. Pri tem delu se je veliko prepevalo. Vse to je bistro dekletce vsrkavalo, po svojih sposobnostih sodelovalo, veliko bralo in tudi nastopalo. (Avtorica je to natančneje opisala v *Loških razgledih*.) Po končani osnovni šoli je dekleta vleklo naprej -- ali tedaj so kmečki starši, četudi premožni, vedeli edino to: Prva je zemlja! Treba je trdo delati, da preživiš, morda napreduješ.

Tako je Julka pokopala sanje o študiju in se zelo mlada poročila v Podlipo -- Smrečje pri Vrhniki. Delo je bilo in ostalo osnovno vodilo njenega življenja. V 17. letih zakona se je rodilo šest sinov in hčera. Silen udarec je bil, ko je moža zadela kap -- in še 17 let sta živela skupaj: on kot težak invalid in ona -- sama za vse -- kot kmetica, mati, bolniška strežnica. Njene želje po pisanju so bile na debelo zasute z utrujenostjo in skrbmi.

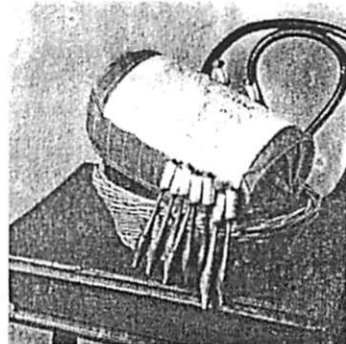
Ko so otroci doraščali, poprijemali za delo in prevzemali dolžnosti, so mladostne želje spet pognale, zacvetele -- in pred dvajsetimi leti so za Dan žena dozoreli prvi plodovi: pesmi in skeč za čipkarice. Že naslednje leto je izšla zbirka *IZ SRCA DO SRCA* (v samozaložbi)-- navkljub nerazumevanju tistih, ki bi ji lahko bili pomagali. Ne gre namreč: prezreti, da je Julka Fortuna 23 let vodila na Vrhniki delo klekljaric in odkup čipk. Skrbela je tudi, da bi se klekljarski tečaji čim bolj razširili po naših šolah, navduševala je mlade in odrasle za to prefinjeno umetnost (ki gre dobro v denar, celo v izvoz). In vendar v knjižici tedaj niso prepoznali prehajanja čipkarske umetnosti v pesniško.

Zdaj je Julka rešena domačih skrbi: vse je predala v roke mladih, ona pa ves svoj čas in moči posveča klekljanju in pesmim. Organizira tečaje in razstave čipk (letosnjo zimo sta bila dva tečaja za odrasle celo na šoli Prežihov Voranc v Ljubljani). Stalne zveze ima s šolami na Vrhniki, v Žireh, Gorenji vasi, Škofji

Loki -- klekljanja pa mladi rod tod učijo že mentorice. Celó na osnovno šolo v Ptuj so jo povabili, pa v Slovenj Gradec -- in kdo ve, kam bo še šla, da s svojim znanjem o klekljanju in pesmimi razširja čipkasto lepoto.

Zadnje čase se veliko posveča tudi izdelavi miniaturnih košaric s klekljano čipko, za kar je prejela že več priznanj (na primer na razstavi v Slovenj Gradcu za originalen etnografski prikaz klekljanja).

Njeno delo -- ročno in umsko -- ni shranjeno samo v čipkah in knjižici IZ SRCA DO SRCA. Njeno ime s sliko je tudi med drugimi pisci v jugoslovanskem merilu v Leksikonu pisaca Jugoslavije, ki je Izšel 1. 1979 v Novem Sadu. To ji pomeni največje priznanje. Sodeluje tudi že dolgo vrsto let s prispevki v ljubljanskih časopisih. Večkrat jo vidimo na televiziji in slišimo v radiu. Lahko bi zaključili, da so njene pesmi, skupaj z izdelki čipkarskih spominkov, poromale vsepovsod po svetu, koder živijo naši ljudje. Čipke s svojo lepoto in pesmi s svojo preprostostjo, življenjsko modrostjo in vedrino -- oboje je ljubo in dragoceno vsakomur.



Neža Maurer

In še o Žirovcih

Z Avstralko srečno oženjen Žirovec, avtor knjige Diary of a submariner (več o njej in Žirovcih v prihodnji številki Svobodnih razgovorov), Janko Majnik -- kako milo doneče ime --, nam je poslal v objavo nekaj svojih črtic, med katerimi je tudi kratek, neizumetničen zapis o veselem žirovskem dnevu, ki ga nič na svetu, dobesedno tako, ni moglo skaliti. Žirovci so resnično ljudje posebnega kova. Pridružite se jim v duhu, doživljajte z njimi ta dan in spoznali boste hrabrost in plemenitost modre Žirovke. In njenih sovaščanov, ki so se nevede nenavadno zapisali v odigravanja tistega usodnega dne, ki nam ga po zaslugi svoje tete, prinaša pred oči Janko Majnik, pisec brez pretenzij.

Za mojimi vekami pa se tisti dan odigrava na malem ekranu in sicer v veliki nadaljevanki o zgodovini Slovencev. Ja, jih že slišim...

Od kje pa bomo vzeli denar? Deželo imamo, arhitekturo imamo, umetnostne galerije imamo, spomenike imamo, stare lipe, grajske razvaline in prenovljene gradove in vile in mesta, cerkve in gostilne, pevce, pivce in igralce pa celo otroke še imamo, le denarja ni dovolj za takšne stvari...

Ha! Pa ga je, le volje ni in želje po kulturi ni in ni. Kako pa je zrastle sydneyška opera? Z loterijo, bratci-lovci na denar...

Zdaj, dragi bralci, pa z vso dušo k branju spodnje mini-črtice in strinjali se boste z mano.

Pavla Gruden



ZAROTA STOLETJA

Janko Majnik

Jutranje sonce je še sijalo na železniško postajo 'Sarajevo' glavno mesto province Bosna – Hercegovina in kraljevski vlak, ki je pripeljal nadvojvodo Franca Ferdinanda in njegovo ženo Sofijo, vojvodinjo od Hohenburga z namero, da bi ta obisk okrepil vezi med prestolom in provinco.

Šest fanatičnih članov "Črne Roke" so še enkrat pregledali pištole, municijo, ročne granate, še enkrat so se pogovorili kdo, kje in kdaj bo prva granata zagnana in kdo bo čakal pri Sarajevskem mostu s pištolo.

Za poboljšanje življenja pod tujim jarmom so Slovenci ustanovili skozi slovensko deželo sokolske organizacije, v katerih so cveteli pevski zbori, knjižnice, gledališke igre, glasbeni večeri in telovadna društva. Ni bilo znano kako je prišlo, da je prvi sokolski dom bil odprt ravno v Žireh na 30 avgusta 1908 leta.

Danes, na Vidov dan, 28 junija 1914. leta so se pa člani in članice pripravljali na velike proslave. Dopoldne bo šla skozi vas parada jezdecev v sokolski uniformi in s praporom, ki bo posvečen v župni cerkvi in predan starosti.

Ob skoraj isti uri, ko je prapor bil posvečen in se je v Sarajevu procesija avtomobilov počasi bližala mostu "Ćumurija", je eden od šestih članov, Nedeljko Cabrinović, vrgel granato na Ferdinandov auto. Granata se je skotalila s strehe auta in padla pod kolesa sledečega auta in eksplo dirala. Šrapnel je ranil dva oficirja in okoli dvajset gledalcev. Čim je Ferdinandov auto prispel do mosta "Lateiner", Gavrilo Princip se je približal in potegnil izza pasu revolver in ga izpraznil v auto, smrtno ranil nadvojvodo in vojvodinjo.

V Žireh so tega celega popoldneva člani in članice, mlado in staro izvajali proste in orodne vaje. Večer je bil rezerviran za svečano veselico s plesom.

Okoli druge ure popoldne poštarica glavne pošte Žiri, očetova svakinja Malka, je pekla kolače in pecivo za nocojšno veselico, ko je zazvonil poštni telefon. Novice o umoru nadvojvode in vojvodinje so bile še tajna a so zahtevale nujno sporočilo oblastem.

Teta Malka je bila zelo zavedna Slovenka in članica sokolskega društva ter so ji novice dale slutiti, da bojo oblasti takoj prekinile telovadne vaje in nocojšnjo veselico in mobilizirale vse mlade slovenske fante.

Takoj se je odločila, četudi jo oblasti zaprejo ali pa celo ustrelijo, da se mora najprej posvetovati s stricom Strojarkem, stricom Slugom in svojim očetom dali da zamol či novico o atentatu in jih odda oblastem šele zjutraj in tako bojo telovadne vaje in veselica šla kar naprej ali pa jih odda oblastem zdaj.

Vsi štirje so se takoj odločili da teta zamolči to novico. Tako je bila rojena zarota stoletja.

(S težkimi porodnimi krči... Pripomba urednice)

IZ DELOVNEGA KOTIČKA UREDNICE

Dragi naročniki Svobodnih razgovorov, s prihodnjo številko bo naša revija stopila v svoje šestnajsto leto neprekinjenega izhajanja. Kot urednica le-te, pa tudi kot najstarejša v krogu SALUK-a, imam pravico in dolžnost, da vas naprosim za naročnino za prihodnje leto in dobrovoljne prispevke, da bi Svobodni razgovori mogli še nadalje izhajati.

Vaše tople pisne, osebne in telefonične pohvale mi dajejo voljo še naprej služiti slovenski besedi. Moje zdravje pa je odvisno bolj od božje, kot pa moje volje.

Tokrat smo ostali brez Kossijevega konjička, zima mu ni bila ravno naklonjena. Upajmo, da se nam bo pridružil v prihodnji številki.

V pričakovanju, da se boste blagohotno odzvali s prispevki in naročnino, kličem zastojkarjem, ki me niso prav nič iznenadili "A d i j o !!!" Vam pa iskren pozdrav in objem.

vaša urednica



N.B. Prejela sem anonimno pismo, ki moje delo hvali, a mi le želi odpreti oči (?) ko z blatenjem drugih (brez podpisa seveda) blati sebe - značilno za vohune, ovaduhe in hinavske vernike ... "Marš!" P. G.

THE MASTERY OF BOBBIN LACE IN SLOVENIA

*A tradition of more than 300 years in lacemaking
and 120 years of a lacemaking school*

The lacemaking craft spread from Italy, the Netherlands and Germany to the territory of Slovenia predominantly in the 17th century. Although in the past lacemaking was practised in numerous towns and even rural areas, it struck the deepest roots in the old mining town of Idrija, reputed for its mercury mine. The improvements in mercury extraction technology that were introduced in the 17th century deprived many women of their source of income. And so they began to devote more and more of their time to making bobbin lace in a variety of patterns. Lacemaking soon became an important handicraft ensuring a means of survival to many families, who would hardly have been able to make ends meet with only a miner's salary. The lacemaking craft spread from Idrija to nearby and more distant places, and also became popular in many other

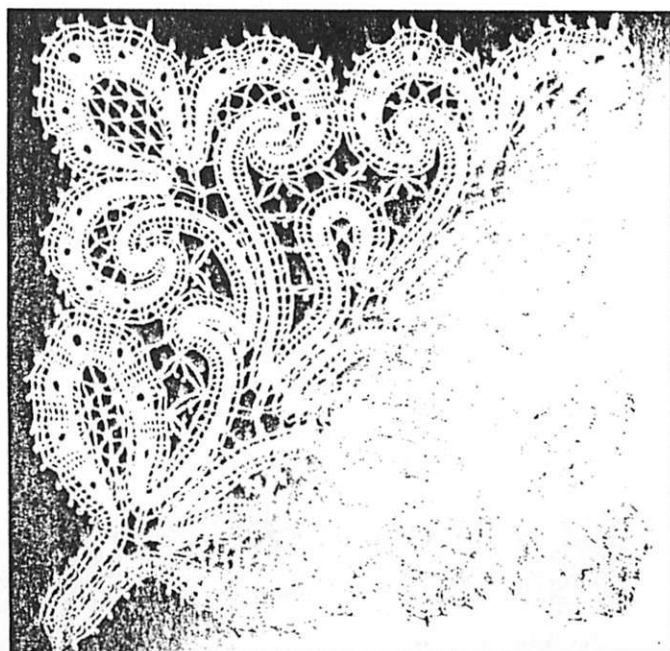


parts of Slovenia. But in the centuries that followed, lacemaking survived mainly in Idrija and in certain parts of Gorenjska, Notranjska and the Littoral region, while in others, mostly towns such as Ljubljana, it almost disappeared.

All the "art" of Idrija lace (and thus Slovene lace) is in the use of a special lacemaking technology and, most of all, in its original patterns. These have been given domestic names and are clearly distinguishable from other famous European models.

Yet the making of bobbin lace was not reserved for women alone. In the city of Ljubljana, where this craft disappeared as early as in the 19th century, lacemaking was practised by men, too. Towards the mid 18th century and especially in the 19th century, the demand for bobbin lace grew intensively. This is why lacemaking spread to the broader surroundings of Idrija and even to more distant areas. At the beginning of the 20th century more than 1790 persons in Idrija alone were engaged in the making of bobbin lace. During this period there were 2000 lacemakers at Žirovsko and 950

in Železniki. Such dynamic development following the more modest beginnings of this craft encouraged the establishment of the first lacemaking school in Idrija on 17th October, 1876. This school still operates today and is the only specialised school for teaching one of the many domestic crafts still alive in Slovenia. Later on, lacemak-



ing schools and courses were introduced in other parts of the country as well. The development of lacemaking flourished until the beginning of World War I. Up to this time Idrija's lacemakers received the highest awards for their products at the World's Fairs in Vienna and Paris. Although a relatively effective system of teaching lacemakers was introduced in the 19th century, lacemaking skills continued to spread in a traditional manner - by being passed from generation to generation. Schools and training courses helped to raise the technological level and perfect the skills of lacemakers, which was necessary in order to withstand the strong competition on the domestic and in particular foreign markets.

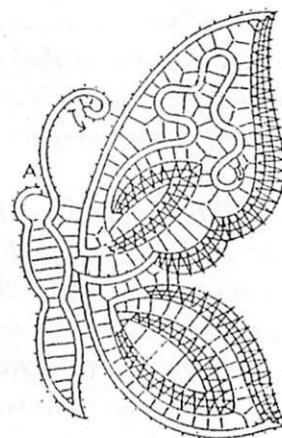
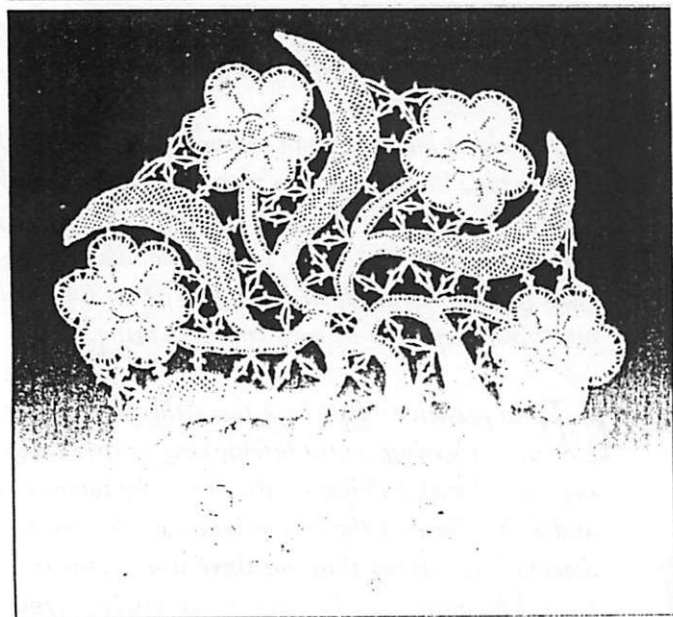
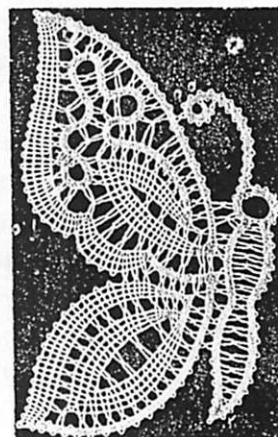
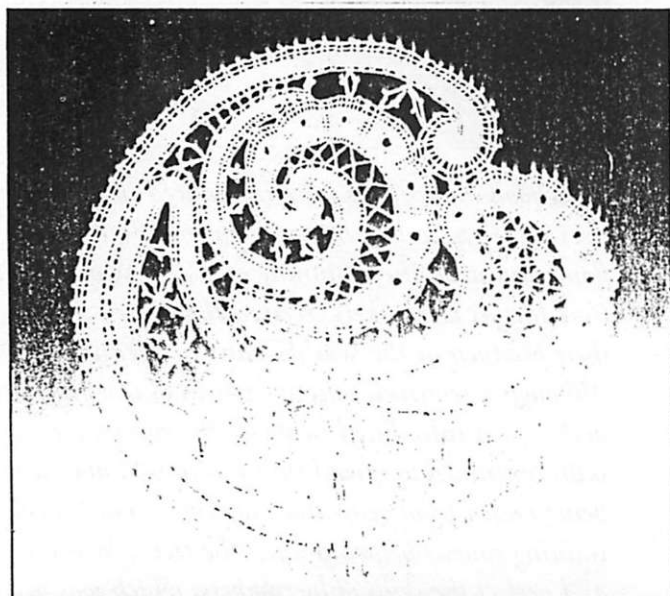
The oldest lace was made from coarse domestic linen thread. Its main buyers were ecclesiastical and temporal lords, while in the 19th century bobbin lace also became popular among the peasant population. In the 18th century silk and, in the century that followed, cotton thread began to be used in lacemaking.

Up to present times Idrija faced the competition of two other important lacemaking centres encompassing the Selce and Poljane valleys, i.e. the towns of Žiri and Železniki and their surroundings. Present-day Slovene lacemaking thus has three strong centres, accompanied by many smaller ones. Fortunately, a growing

interest for the art of lacemaking is apparent in all parts of Slovenia. Not only are the treasures of our heritage being preserved, but are developing in new directions in search of new design solutions. Heritage thus serves only as a historically verified starting point in the search for new forms of creativity which are not merely a reconstruction of historical memory. Lacemaking in the past and its present-day revival are characterized by an important advantage stemming from its history: Lacemakers did not require workshops or complicated tools for their work. That's why they frequently gathered at one another's homes to make bobbin lace. On hot summer days they worked outdoors. This allowed them to socialize and give their creativity free rein in the natural environment of their gardens. And precisely this component of mutual communication during work is what one misses most in this modern, alienated world.

Prof. Janez Bogataj Ph.D.

Department of Ethnology and Cultural Anthropology, Faculty of Arts and Sciences, University of Ljubljana



NATIONAL HELP COMMITTEE

Vas prisrčno vabi na

DOBRODELNI KONCERT

v pomoč otroški bolnišnici
v Šenpetru pri Novi Gorici.

Začetek koncerta

ob 2. uri popoldne, 19. oktobra 1997,
v ST JOHNS PARK, 80 – 84 BRISBANE ROAD

KLUB TRIGLAV

NA PROGRAMU POPULARNI

KELLY VARIETY ENTERTAINERS

VSTOPNINA \$10.00
ZA OTROKE BREZPLAČNO
SREČOLOV

Za pomoč otroški bolnišnici v Šenpetru pri Novi Gorici bo na tej prireditvi naprodaj gorenjska narodna noša z avbo in ženska lovška obleka.
OBE STA DOBRO OHRANJENI!

ZA REZERVACIJE IN OSTALE INFORMACIJE

pokličite gospo White
na tel. št. (02) 9669-9763

Ples se začne ob 7.30 p.m.

CELOLETNA ŠOLA SLOVENSKEGA JEZIKA 1997/98
ONE-YEAR SLOVENE LANGUAGE COURSE 1997/98
PRIJAVNICA/APPLICATION FORM

<i>Želim se udeležiti:</i> <i>I wish to attend:</i>	TRIMESTER	TERMINI/DATES	CENA/PRICE
--	------------------	----------------------	-------------------

	I	06. 10. 1997 - 12. 12. 1997 (10 TEDNOV / 10 WEEKS)	650 USD
--	----------	---	---------

začetniki, nadaljevalci, izpopolnjevalci
beginners, intermediate, advanced

	II	12. 01. 1998 - 13. 03. 1998 (9 TEDNOV / 9 WEEKS)	585 USD
--	-----------	---	---------

nadaljevalci, izpopolnjevalci
intermediate, advanced

	III	30. 03. 1998 - 05. 06. 1998 (9 TEDNOV / 9 WEEKS)	585 USD
--	------------	---	---------

nadaljevalci, izpopolnjevalci
intermediate, advanced

OOOOOOOOOO

_____ Datum rojstva _____
Ime Priimek Date of birth dan/day mesec/month leto/year
First name Family name

_____ *Narodnost/Nationality* _____ *Znanje tujih jezikov* _____ *Poklic/Profession*
Knowledge of foreign languages

_____ *Naslov doma* _____
Address at home Ulica in hišna številka/Street

_____ *Kraj/City* _____ *Poštna št./Postal code* _____ *Država/Country*

_____ *Telefon/Telephone* _____ *Telefaks/Fax* _____ *E-mail*

_____ *Naslov v Sloveniji* _____
Address in Slovenia Ulica in hišna številka/Street

_____ *Kraj/City* _____ *Poštna št./Postal code* _____ *Telefon/Telephone* _____ *Telefaks/Fax*

Datum/Date: _____ *Podpis/Signature:* _____

CELOLETNA ŠOLA SLOVENSKEGA JEZIKA
1997/98

ONE-YEAR SLOVENE LANGUAGE COURSE
1997/98

Celoletna šola je intenzivni tečaj slovenskega jezika, ki traja celo šolsko leto, od začetka oktobra do začetka junija.

The One-Year Course is an intensive Slovene language course which lasts a whole school year, from the beginning of October until the beginning of June.

PIREDITELJ

*Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik,
Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.*

ORGANIZER

*Centre for Slovene as a Second/Foreign
Language, Faculty of Arts, University of
Ljubljana.*

UDELEŽENCI

*Na tečaj vabimo use, ki vas program zanima in
ki ste stari vsaj 17 let.*

PARTICIPANTS

*Anybody interested is welcome to join our
program, however, the participants must be at
least 17 years old.*

TRIMESTER	TERMINI/DATES	CENA/PRICE
I	06. 10. 1997 - 12. 12. 1997 (10 TEDNOV / 10 WEEKS)	650 USD
<i>začetniki, nadaljevalci, izpopolnjevalci</i> <i>beginners, intermediate, advanced</i>		
II	12. 01. 1998 - 13. 03. 1998 (9 TEDNOV / 9 WEEKS)	585 USD
<i>nadaljevalci, izpopolnjevalci</i> <i>intermediate, advanced</i>		
III	30. 03. 1998 - 05. 06. 1998 (9 TEDNOV / 9 WEEKS)	585 USD
<i>nadaljevalci, izpopolnjevalci</i> <i>intermediate, advanced</i>		

NASLOV / ADDRESS

*Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik
Celoletna šola slovenskega jezika
Filozofska fakulteta
Aškerčeva 2
1000 Ljubljana
Slovenija
Tel.: (386-61) 176-92-38
Faks: (386-61) 125-70-55
E-mail: CENTER-SLO FF.UNI-LJ.SI*

PRIJAVE IN PLAČILO

Prijave za 1. trimester sprejemamo do 6. septembra 1997, za 2. in 3. trimester se lahko prijavite kasneje.

Na naslov Celoletne šole morate poslati:

- izpolnjeno prijavnico
- 50 USD prijavnine (oz. dokazilo o plačani prijavnini)
- kratek življenjepis

Prijavnina je del šolnine. V primeru odpovedi Vam je ne bomo vrnil, lahko pa jo prenesete na naslednje leto.

Preostalo šolnino plačate v prvih treh dneh po začetku vsakega dela. V ceno so poleg pouka vključeni tudi učbeniki.

Prijavnino in šolnino lahko plačate:

1. z bančnim nakazilom

- plačila iz tujine:

bančni račun Filozofske fakultete
NOVA LJUBLJANSKA BANKA,
Trg republike 2, Ljubljana, Slovenija

50100-620-133-50652

s pripisom

"Celoletna šola, šolnina (143004)"

- plačila iz Slovenije:

žiro račun Filozofske fakultete
pri Novi Ljubljanski banki

50100-603-40227

s pripisom

"Celoletna šola, šolnina (143004)"

Potrdilo o plačilu mora udeleženec pokazati na začetku tečaja.

2. s čekci

3. z gotovino

ENROLMENT AND PAYMENT

You can enrol until the 6th of September 1997 for the first part, and later for each part separately.

You have to send to the Course:

- application form
- US \$ 50 registration fee (or a receipt)
- CV

The registration fee is a part of the tuition fee and non-refundable. However, if you are unable to attend the course, it can be transferred to the following year.

The rest of the tuition fee is paid during the first three days after the beginning of each part of the course. The fee covers the lessons and textbooks.

Registration and tuition fees can be paid:

1. through bank

- payments from abroad:

bank account of Filozofska fakulteta,
NOVA LJUBLJANSKA BANKA,
Trg republike 2, Ljubljana, Slovenija

with a note

- payments from Slovenia:

gyro account of Filozofska fakulteta
at Nova Ljubljanska banka

with a note

A receipt must be shown at the beginning of the course.

2. by cheque

3. in cash

LEKTORATI

Tečaj obsega 20 šolskih ur na teden (po 45 min). Pouk poteka dopoldne. V vsaki skupini je 8 - 14 študentov. Program pouka slovenskega jezika dopolnjujejo delavnice in specializirani tečaji, ki jih oblikujemo glede na različne interese udeležencev; predavanja, ogledi gledaliških predstav, filmov, ekskurzije.

RAZVRSTITEV

Na začetku tečaja bomo preizkusili Vaše znanje slovenskega jezika. Glede na rezultat boste razvrščeni v eno izmed začetnih, nadaljevalnih ali izpopolnjevalnih skupin.

POTRDLA IN SPRICEVALA

Ob koncu vsakega dela Celoletne šole boste dobili potrdilo, da ste se udeležili tečaja. Študentje najvišjih stopenj lahko (ob doplačilu) opravljajo izpit iz aktivnega znanja slovenskega jezika.

NASTANITEV, ZAVAROVANJE, STATUS

Udeleženci z upisom v Celoletno šolo slovenskega jezika ne dobijo študentskega statusa. Tudi za nastanitev morajo poskrbeti sami. Priporočamo Vam, da že pred prihodom v svoji državi uredite zdravstveno zavarovanje. Vpis pa omogoča nekatere ugodnosti; kot so popust pri prevozu, prehrani, športnih, kulturnih in drugih študentskih dejavnostih.

LANGUAGE COURSES

The course consists of 20 school hours (45 minutes each) a week. Lessons run in the mornings. There are 8 - 14 students in each group. Our language programme is completed by workshops and special courses which are formed on the basis of the participants' interests; by lectures on different aspects of life in Slovenia, going to the theatre, watching Slovene films, excursions.

PLACEMENT IN CLASSES

At the beginning of the course we will test your knowledge of Slovene and then place you in the appropriate group. There are three levels, beginners, intermediate, and advanced.

CERTIFICATES

At the end of each part of the One-Year Course everyone will receive a Certificate of Attendance. Students of the highest level can take the Test of Slovene as a Foreign Language. It is paid separately.

ACCOMODATION, INSURANCE, STUDENT STATUS

By enrolling in the One-Year Slovene Language Course, the participants do not receive full university student status. You must also find your own accomodation in Slovenia. We strongly advise you to arrange international health insurance in your own country before arriving in Slovenia. However, there are some advantages of being a student in the One-Year Slovene Course: discount on fares, food, sports, cultural and other student activities.

University of Ljubljana

The University of Ljubljana was established in 1919, but the beginning of academic education can be traced back to the end of 16th century. At the moment, the University has 26 members - 20 faculties, 3 art academies and 4 professional higher education institutions. The University is offering app. 100 university study courses, app. 30 professional higher education study courses, and 102 post-graduate study courses. In the academic year 1994/95 there were app. 2000 full-time teachers, research staff and faculty assistants.

Workcamps and Summerschools in Slovenia

MOST

Some may wish to come to Slovenia as volunteers and spend (a part of) their summer in numerous workcamps organised by MOST ("The Bridge"), a volunteer organisation which is also a Slovenian branch the international network association SCI - Service Civil International. MOST organizes workcamps in

Slovenia and sends Slovenian volunteers abroad to participate in such camps in other countries. In 1995 MOST organised 25 international camps with topics ranging from ecology, renovation and social issues, including several long-term workcamps. Interested volunteers should apply through the local branch of Service Civil International in their country, or contact MOST directly:

MOST -SCI

Breg 12 Tel. 125 80 67 Ljubljana

As a short-term solution, the accommodation could be arranged.

**Železničarski dom Steletova 4
Tel. 444 290**

**Hotel Park Tabor 9
Tel. 133 13 06**

**Dijaški dom Tabor Vidovdanska 7
Tel. 321 067**

**Dijaški dom Bežigrad Kardeljeva ploščad 28
Tel. 342 867**

**Dijaški dom Poljane Potočnikova 3
Tel. 327 494**

**Študentski domovi v Ljubljani, Agencija C 27. Aprila 31
Tel. 271 471**

**Samski dom GP Bežigrad Podmilščakova 49
Tel. 311 559**

MISSS

MISSS is an acronym which stands for Slovenian Youth Centre for Information and Advice. This organisation represents a nucleus of the future network of regional and local centres meant to provide the widest range of information and counselling to the youth. Anybody interested in some specific youth issues can refer to the address

**MISSS
Kunaverjeva 2 - 4
Tel/Fax 150 16 75
Ljubljana**